

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΔ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΜΑ-ΙΟΥ 1985

ΑΡΙΘ. 9

== ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ==

Οί φωτισταί τῶν Σλάβων.
— Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Οἱ ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος ὡς σκαπανεῖς λειτουργικῆς κινήσεως. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Θεομητορικὸν Ἑορτολόγιον. — Ἰωάννου Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικῆς, κανονικῆς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Ἐπίκαιρα. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Συζητήσεις γιὰ τὸ γάμο. — Βασ. Μουστάκη (†), Οἱ ἄθλοι τοῦ Σαμφών. — Πρεσβ. Νικολάου Σκιαδάρεση, Γενικὴ θεώρηση τῆς ποιμαντικῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας στὸ σύγχρονο κόσμον. — Δημ. Φερούση, Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς τῆς Ἐκκλησίας. — Φς, Τὸ βιβλίον. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Εἰδήσεις ποὺ ἐνδιαφέρουν τοὺς ἐφημερίους. — Νέοι συνταξιοῦχοι τοῦ ΤΑΚΕ.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθῆναι, Ἰασιῶ 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀναστασία 3-
157 72 Ἀθῆναι, Τηλ. 77.87.978.

ΟΙ ΦΩΤΙΣΤΑΙ ΤΩΝ ΣΛΑΒΩΝ

(Φορητὴ εἰκόνα τοῦ Π. Βαμπούλη, 1969).

«Οἱ τῶν Σλάβων Ἀπόστολοι, καὶ διδάσκαλοι μέγιστοι, καὶ φωσιῆρες ἄδνητοι θείας πίστεως, καὶ ὑποφῆται θεόσοφοι, πρὸς βίον ὑπέροχον, καὶ μεσῖται πρὸς Χριστόν, ὁ Θεόφρων Μεθόδιος, καὶ ὁ Κύριλλος, τὰ κατάκαρπα δένδρα θεῶν ἔργων, καὶ βλαστοὶ οἱ φωτοφόροι, Θεσσαλονικεῖς τιμάσθωσαν».

ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΙΟΣ ΩΣ ΣΚΑΠΑΝΕΙΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΚΙΝΗΣΕΩΣ

Του Καθηγητού κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Την 11η Μαΐου ή Έκκλησία μας εορτάζει: τή μνήμη «τῶν ἐκ Θεσσαλονίκης ἱσαποστόλων, Φωτιστῶν τῶν Σλαύων» ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου. Οἱ δύο ἅγιοι δὲν διακρίθηκαν μόνο γιὰ τὸ λαμπρὸ ἱσαποστολικὸ ἔργο τους, μὰ καὶ γιὰ τὴ θαλερὴ λειτουργικὴ κίνησι, τὴν ὁποία δημιουργήσαν ἢ ἐνέπνευσαν.

Οἱ δύο Ἕλληνες ἅγιοι δὲν περιορίσθηκαν στὸ νὰ διαδώσουν στὴς σλαβικὲς χώρες τὸν βυζαντινὸ λειτουργικὸ τύπο καὶ νὰ μεταφράσουν στὴ σλαβικὴ γλῶσσα τὰ κείμενα τόσο τῆς ὀρθόδοξης Θείας Λειτουργίας, ὅσον καὶ τῶν κυριωτέρων βυζαντινῶν ἀκολουθιῶν καὶ ὀρθόδοξων λειτουργικῶν βιβλίων (τοῦ ἔσπεριου, τοῦ ὄρθρου, τοῦ ἀποδείπνου, τῶν ὥρων, τοῦ Τριωδίου, τῶν Μηναίων, τοῦ Ψαλτηρίου, τοῦ Εὐχολογίου κ.λπ.). Ἐπὶ πλέον χρησιμοποίησαν ὅλα τὰ μέσα γιὰ νὰ καταστήσουν τὴν ὀρθόδοξη λατρεία κέντρο τοῦ πνευματικοῦ βίου τῶν χωρῶν, στὴς ὁποῖες μετέδωκαν τὸ μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ ἀληθινοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ πολιτισμοῦ. Τὰ κυριώτερα ἐκ τῶν μέσων τούτων εἶναι: τὰ ἑξῆς:

Οἱ δύο Ἕλληνες ἅγιοι ὑποκατέστησαν πολλὰς ἐθνικὰς τελετὰς μὲ ἀνάλογες χριστιανικὰς καὶ προσέτρεπαν τοὺς Σλαῦους νὰ ἀντικαθίστουν στὰ σπύτια τους τὴς εἰκόνας τῶν προγόνων μὲ τὴς εἰκόνας τῶν ἁγίων.

Ἐπίσης φρόντισαν γιὰ τὸν καταρτισμὸ ἐκλεκτῶν λειτουργῶν. Ἔτσι, κατὰ τὸν θάνατο τοῦ ἁγ. Μεθοδίου, τριγύρω του θρῆσκόνταν πληθὺς ἀφωσιωμένων «προσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ ὑποδιακόνων, οὓς τελευταίων διακόνους τῇ ἑνορίᾳ τῆς οἰκείας ἐκκλησίας ἐγκατέλειπε» (Θεοφύλακτος, Migne Ἐ.Π. 126, 1196, 1205-1208). Κι ὁ ἀκολουθῶν στὰ ἴχνη τοῦ ἁγ. Μεθοδίου μαθητὴς του ἅγιος Κλήμης ἀπ' τοὺς ἀναριθμήτους μαθητὰς του «ἀναγνώστας καὶ ὑποδιακόνους καὶ διακόνους καὶ προσβυτέρους τελεῖ καθ' ἑκάστην δὲ ἑνορίαν τριακοσίους μαθητὰς εὐθηνεῖτο» (αὐτόθι, 1225).

Οἱ δύο Θεσσαλονικεῖς ἅγιοι μὲ λόγον καὶ ἔργο δίδαξαν τοὺς μαθητὰς τους νὰ καλλιεργοῦν τὸ δημῶδες λειτουργικὸ ἢ μυσταγωγικὸ καὶ μάλιστα, σύμφωνα πρὸς τὴν ὀρθόδοξη παράδοσι, τὸ εορτολογικὸ καὶ ἐγκωμιαστικὸ κήρυγμα. Ἔτσι μαρτυρεῖται: γιὰ τὸν ἅγιο Κλήμεντα, ὅτι αὐτὸς συνέθεσε «λόγους εἰς πάσας τὰς εορτὰς ἁπλοῦς καὶ σαφεῖς... Δι' αὐτῶν γὰρ τῶν τε Χριστοῦ καὶ ἐπὶ Χριστῷ τελουμένων εορτῶν ἔξεσι: μαθεῖν τὰ μυστήρια, καὶ τῆς πανάγνου Θεοτόκου ταῖς μνήμας πολλάκις γινομέναις τοῦ ἔτους ἐγκώμια καὶ διηγήσεις τῶν περὶ αὐτὴν θαυμασιῶν διὰ τῶν λόγων ἐκείνων ὁ Κλήμης πεφιλοτέμηται: οὐδὲ τὸν Βαπτιστὴν εὐρήσεις ἀνεγκωμιάστον... καὶ προφητῶν καὶ ἀποστόλων ἐντεύξει βίαις καὶ περιόδοις, καὶ μαρτύρων ἄλλοις περὶ ὁμολογήσεως πρὸς τὸν ἐκείνους διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ προσλαβόμενον» (αὐτόθι, 1229).

Σημαντικὴ ὑπῆρξεν ἡ ὄθησις, τὴν ὁποία ἔδωκαν οἱ

δύο ἀδελφοὶ καὶ στὴν ἀνάπτυξι: τῆς σλαβικῆς ὕμνογραφίας, τὴν ὁποία καλλιεργοῦσαν οἱ ἴδιοι. Ὁ ἅγιος Κύριλλος ἀπ' τὴν παιδικὴν του ἡλικία δημιουργοῦσε ὕμνους. Χαρακτηριστικὸς λ.χ. εἶναι ὁ ὕμνος, τὸν ὁποῖο αὐτὸς συνέθεσε πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου Κλήμεντος Ρώμης μετὰ τὴν ἀνεύρεσι: τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου τούτου στὴν Χερσόνα. Ὁ Κύριλλος καὶ κατὰ τὴς τελευταῖες πρὸ τοῦ θανάτου του στιγμὰς ἔφαλλεν. Ὁ ἅγιος Μεθόδιος στὴ μονὴ τοῦ Ὀλύμπου «ἐλάλει: ἑαυτῷ ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ὠδαῖς πνευματικαῖς» (Ἐφεσ. ε', 19).

Κι ὁ μαθητὴς τους ἅγιος Κλήμης «τάς ἐκκλησίας τοῖς ὕμνοις καὶ ταῖς ψαλμωδίαις ἐπέκνησε, τὰς εορτὰς τοῖς ἀναγνώσμασι κατεφαίδρυνε» (αὐτόθι, 1237). Πολλοὶ ἀπ' τοὺς πρωτοτύπους σλαβικοὺς ὕμνους εἶναι: λυρικώτατοι. Ἔστω ὡς παράδειγμα ὁ παλαιόσλαβικὸς ὕμνος, ποὺ ἀπευθύνεται: στὸν ἅγιο Δημήτριον Θεσσαλονίκης καὶ, καθὼς ἐκφράζει: τὰ βιώματα τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, μαρτυρεῖ καὶ τὴν ἀσβεστὴ ἀγάπην τους πρὸς τὴν ἰδιαίτην πατρίδα τους, τὴν Θεσσαλονίκην. Ὁ ὕμνος αὐτὸς, ποὺ σώζεται σὲ χειρόγραφα τῆς Μόσχας, ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἐπάκουσον, ὦ Ἐνδοξε, τῶν πτωχῶν δούλων σου καὶ δεῖξον τὴν εὐσπλαγχνίαν σου εἰς ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι εἴμεθα ἀπομειωμένοι ἐκ τοῦ ἁγίου καὶ μεγαλειώδους (ἐν Θεσσαλονίκῃ) ναοῦ σου καὶ τῶν ὁποίων αἱ καρδίαι σήμερον φλέγονται ὑπὸ τῆς νοσταλγίας, Ἄγιε, σὲ ἀκόμη μίαν φορὰν νὰ τιμήσωμεν εἰς τὸν ναόν σου καὶ νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν προσεβίαν σου. Στεροῦμεθα, ὦ Σοφέ, τῆς θέας τοῦ μεγαλείου σου, διότι ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν Σαῖτηρα περιπλανώμεθα εἰς ξένας χώρας καὶ ὑφιστάμεθα βιαίους διωγμούς ἐκ μέρους τῶν αἰρετικῶν...» (Εὐαγγ. Θεοδώρου, Τὸ ἔργον τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου ἐξ ἐπόψεως λειτουργικῆς, ἐν Θεσσαλονίκῃ 1966).

Ἐπειτα τὸ ἔργο τῶν δύο ἀδελφῶν συνετέλεσεν ὄχι μόνο στὸ νὰ ἐμπλουτισθῇ τὸ ὀρθόδοξο ἀγιολόγιον μὲ νέες εορτὰς ἁγίων, ἀλλὰ καὶ στὸ νὰ ἀποκτήσῃ ἢ καθ' ὅλου Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ νέα λειτουργικὰ κείμενα καὶ μάλιστα ἀκολουθίαις, ποὺ ἀναφέρονται: στοὺς ἁγίους τούτους (λ.χ. στοὺς ἁγίους Κύριλλο καὶ Μεθόδιο, στὸν φωτιστὴ τῆς Βουλγαρίας μαθητὴ τους ἅγιο Κλήμεντα, στοὺς ἁγίους Ἀγγελάριο, Γοράσο, Ναούμ, Σάββα κ.λπ.). Ἰδιαίτερα πρέπει νὰ ὑπενημιώσωμε καὶ τὴν εἰκονογραφίαν, ποὺ ἀφορᾷ σὲ ὅλους αὐτούς.

Ἐκ τῶν λεχθέντων συνάγεται, ὅτι οἱ ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος ὑπῆρξαν ρηξικέλευθοι σκαπανεῖς λειτουργικῆς κινήσεως. Τεραστίᾳ ὑπῆρξεν ἡ συμβολὴ τους τόσο στὴ διάδοσι: καὶ στὸν ἐμπλουτισμὸ τῶν μορφῶν καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς ὀρθόδοξης λατρείας, ὅσο καὶ στὸ ἔργο τῆς λειτουργικῆς μορφώσεως καὶ ἀγωγῆς.

ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΟΝ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟΝ

Α' ΜΕΓΑΛΑΙ ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΑΙ ΕΟΡΤΑΙ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

I. ΓΕΝΕΣΙΟΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

1. ΕΜΨΥΧΟΣ ΣΚΗΝΗ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΛΟΓΟΥ

«Γυνὴ δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς» (Λουκ. ι' 38).

Κατευθυνόμενος πρὸς τὰ Ἱερουσόλυμα ὁ Κύριος, ἐσταμάτησε «εἰς κώμην τινα» — ἕνα χωρίον, ὀλίγον ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, καλούμενον Βηθανίαν— καὶ εὗρεν ἐκεῖ φιλοξενίαν εἰς τὴν φιλικὴν οἰκογένειαν τῶν τριῶν ἀδελφῶν Μάρθας καὶ Μαρίας καὶ τοῦ Λαζάρου.

1. Προτοῦ σταματήσωμεν καὶ ἡμεῖς μαζί Του καὶ ἐκτιμήσωμεν τὴν φιλόξενον διάθεσιν τῆς Μάρθας, ἡ ὁποία μὲ πολλὴν προθυμίαν «ὕπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς», ἃς προσέξωμεν αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶχεν ἀνάγκην φιλοξενίας. Αὐτὸς, ὁ Κύριος τοῦ Σύμπαντος, καὶ εἰδικώτερον —διὰ τὴν πόλιν καὶ τὴν περιούγιαν τῶν Ἱερουσολύμων— ὁ ἴδιος αὐτῆς Βασιλεὺς, διὰ τὸν Ὅποιον ἡ προφητεία ἐμακάριζε τὴν πόλιν, μὲ τὰς πανηγυρικὰς ἐκφράσεις «χαῖρε σφόδρα, θύγατερ Σιών, κήρυξε θύγατερ Ἱερουσαλήμ, ἰδοὺ γὰρ ὁ θεοσιεὺς σοὺ παραγάγων» (Σοφ. γ' 14), ἐχρησιάσθη φιλοξενίαν! (Μπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε καμμίαν χώραν, τῆς ὁποίας ὁ βασιλεὺς νὰ μὴ ἔχη «ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ»; [Ματθ. η' 20]). Ἡ Ἱερουσαλήμ ἐν τούτοις δὲν διέθετε διὰ τὸν Βασιλέα Χριστὸν οὔτε ἀνάκτορον, οὔτε ἀπλὴν κατοικίαν, οὔδὲ εἰς τὰ προάστεια αὐτῆς, ὡς ἡ Βηθανία: καὶ ἐχρηιάζετο ὁ «οἶκος» καὶ ἡ φιλόξενος διάθεσις τῆς Μάρθας. Ἐὰν δὲ σκεφθῶμεν ὅτι ὀλόκληρος ἡ γῆ καὶ τὸ σύμπαν ἀνήκει εἰς τὴν ἐξουσίαν Του, φαίνεται ἀκόμη ἐκπληκτικώτερον καὶ ἀπαράδεκτον «ὅτι οὐκ ἦν τόπος» ἀντάξιος νὰ δεχθῆ τὸν Χριστὸν (Λουκ. β' 7).

Εἶπε πάλιν ὁ προφητάναξ: «τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, ἡ οἰκουμένη καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ» (Ψαλ. κγ' 1). Ἰδική Του εἶνα: ὅλη ἡ οἰκουμένη καὶ ὅλοι οἱ κατοικοῦντες εἰς τὸν κόσμον. Καὶ ἕως παρουσιάζεται: ὡς ἀπλοῦς ὁδοιπόρος, διερχόμενος ἀπὸ τὴν Βηθανίαν, πορευόμενος εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ καταλύων εἰς τὸν φιλικὸν ἐκείνου οἶκον.

2. Ἄλλ' ἐνῶ ὁ ἰ. Εὐαγγελιστὴς πληροφορεῖ ὅτι ἡ Μάρθα «ὕπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς», ἡ σημερινὴ εορτὴ ἀναγγέλλει εἰς τὸν κόσμον ὅτι ὁ Χριστὸς διέθετεν ἔμφυχον παλάτιον ἐπὶ τῆς γῆς. Εἶχε προετοιμασθῆ διὰ τὴν ἐπὶ γῆς παρουσίαν Του ἡ Κεχαριτωμένη Ἡ Παναγία. Αὐτὴ ἔγινε κατοικητήριον τῆς θεότητος. Εἰς τὴν ἀχραντον κοιλίαν Τῆς «ὕπεδέξατο» τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ Τὸν γεννήσῃ ὡς ἄνθρωπον καὶ νὰ Τὸν βαστάσῃ εἰς τὰς μητρικὰς Τῆς ἀγκάλας.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν διέθετεν, ὡς ἔμφυχον παλάτιον Αὐτοῦ, ὅτι ἀγιώτερον καὶ ἐκλεκτώτερον ὑπῆρχεν εἰς τὸν κόσμον, δὲν ἔχει σημασίαν ὅτι δὲν ὑπῆρχον χεῖροποίητα ὄλκα ἀνάκτορα, διὰ νὰ Τὸν δεχθῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἄφ' ὅτου ἐγεννήθη ἡ Παναγία, ἦτο ἡδὴ ἔτοιμος ἡ εὐλογημένη σκηνὴ τοῦ Λόγου. Θρόνος ἅγιος καὶ ἄξιος διὰ τὸν καθήμενον ἐπὶ τῶν Χερουβεὶμ. Καθέδρα πλατυτέρα τῶν οὐρανῶν, διὰ νὰ χωρήσῃ τὸν ἀχώρητον Θεόν. «Ὅχημα πανάγιον τοῦ ἐπὶ τῶν Χερουβεὶμ» καὶ «οἶχημα πανάριστον τοῦ ἐπὶ τῶν Σεραφεϊμ», κατὰ τὸν ἱερόν ὕμνωδόν, ἔτοιμασθὲν ὑπὸ τῆς χάριτος, («Κεχαριτωμένη» ἀληθῶς), ἕνα «βαστάσῃ τὸν βαστάζοντα πάντα».

Ἡξιώθη νὰ προσφέρῃ εἰς Αὐτὸν σάρκα ἐκ τῆς σαρκὸς Τῆς καὶ αἷμα ἐκ τῶν αἱμάτων Τῆς. «Ὑπεδέξατο αὐτὸν» ὡς κνοφοροῦσα Μητέρα, ἄσπιλος, ἀμόλυγτος, ἀφθορος, ἀχραντος, ἀγνή Μητέρα, θεόνυμφος Δέσποινα.

Τὸν ὑπεδέχθη «εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς» εἰς «τὸν ναὸν τοῦ σώματος αὐτῆς», διὰ νὰ μεταχειρισθῶμεν ἔκφρασιν ἀνάλογον πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίου χρησιμοποιηθεῖσαν, ὅταν «Ἐκεῖνος ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ» (Ἰω. β' 21).

3. Ἀλλὰ ἡ Παναγία «ὕπεδέξατο» τὸν Σωτήρα Χριστὸν «εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς», καὶ ὑπὸ ἄλλην ἔννοιαν. Ἐγκαθίδρυσεν Αὐτὸν ὄχι μόνον εἰς τὴν κοιλίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν καρδίαν Τῆς. Ἄφ' ὅτου ἐκνοφόρησεν Αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, συνεδέθη ἀπολύτως μετ' Αὐτοῦ, καὶ ἡ καρδία Τῆς ἐπαλλε δι' Αὐτόν. «Ὅλα ὅσα εἶχον σχέσιν μὲ Αὐτόν, «καὶ ἡ μήτηρ

αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ρήματα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς» (Λουκ. 6' 51' πρὸς. καὶ στίχ. 19).

Ἐν συνεχείᾳ, δὲν ἔπαυσε νὰ ἔχη τὸ φρόνημα καὶ τὴν αἰσθησιν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ ζωὴ τῆς καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ ἔχει ταυτισθῆ μετὰ τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας τῆς.

Ἀπευθύει δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς ἀνάλογον μῆνυμα — πού εἶναι μῆνυμα καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ: «Γ' ἰ ἑ, δ ὁ ς μ ο ι σ ῆ ν κ α ρ δ ῖ α ν» (Παροιμ. κγ' 26). Παιδί μου, δός μου τὴν καρδιά σου. Τὴν καρδιά σου δλόκληρον. Αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή· «ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου» (Λουκ. ι' 27).

Αὐτὴν τὴν κατοικήσιν ζητεῖ ὁ Χριστὸς νὰ τοῦ παραχωρήσωμεν. Ζητεῖ ἀγάπην τελείαν καὶ ἀφοσίωσιν «ἐξ ὅλης τῆς καρδίας», τ.ε. μετὰ τὰς ψυχικὰς μας δυνάμεις. Αὐτὸν νὰ ἀναζητῆ ἡ ψυχὴ. Αὐτὸν δὴλ. νὰ σκέπτεται ἡ «δ: ἀ ν ο ι α» πρὸς Αὐτὸν νὰ στρέφεται ἡ ἀγάπη καὶ ὁλος ὁ συναισθηματικὸς πλοῦτος τῆς «κ α ρ δ ῖ α ς» καὶ τὸ δικό Του θέλημα νὰ ἐκτελεῖ ἢ βούλησις μετ' ὅλης «τ ῆ ς ἰ σ χ ῦ ο ς» αὐτῆς.

Αὐτὰ τὰ τρία (διάνοια, καρδιά, ἰσχύς - θέλησις) εἶναι αἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς καὶ οἱ τρόποι ἐκδηλώσεως αὐτῆς. Καὶ εἶναι ἀπαίτησις τοῦ Χριστοῦ νὰ τοῦ δώσωμεν τὰ τρία ταῦτα. Διὰ νὰ τὰ ἐξαγιασῆ καὶ νὰ τὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὸ «ἀρχαῖον κάλλος», τὴν πρὸ τῆς «πτώσεως» ὠραιότητα.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ ὅλη προσωπικότης τοῦ πιστοῦ ἐναρμονίζεται πρὸς τὸ θεῖον θέλημα. Καὶ αἰσθάνεται ὁ χριστιανὸς ὅτι: «ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ἡμῶν ἐστὶ» (Λουκ. ιζ' 21). Ἔχει τὸν Χριστὸν κατοικοῦντα ἐντὸς αὐτοῦ — ἐνθρονισμένον εἰς τὴν καρδίαν του — διὰ νὰ δέχεται ὅλην τὴν ἀγάπην, ὅλην τὴν ἀφοσίωσιν, καὶ ὅλην τὴν ὑπακοήν του. Ὅταν δὲ ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου ἐκδηλώνεται ὡς τελεία ὑπακοὴ καὶ συμμόρφωσις πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ, ὑπάρχει τὸ τεκμήριον ὅτι ἔδωκεν εἰς Αὐτὸν τὴν καρδίαν του ὅτι Τοῦ προσέφερε τὸν ἑαυτὸν του κατοικητήριον δεκτὸν καὶ —κατὰ τὴν θέαν χάριν— ἄξιον. Καὶ «ὅ π ε δ ἔ ξ α τ ο α ὑ τ ὸ ν ε ἰ ς τ ὸ ν ο ἰ κ ο ν» τῆς ψυχῆς του.

Θὰ ἐλέγομεν ἀκριδέστερον ὅτι ὁ τοιοῦτος χριστιανὸς, μετὰ τὴν ἐνωσίν του μετὰ τὸν Σωτῆρα Χριστόν, λαμβάνει παρ' Αὐτοῦ τὸν ἀγασμὸν, τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν σωτηρίαν.

Ἐπερέδαλε τὴν Μάρθαν μετὰ τὴν τοιαύτην ὑποδοχὴν καὶ ἐγκαθίδρυσιν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ κέντρον τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ζωῆς του.

Καὶ εἶθε τὸ μῆνυμα τοῦτο τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς καὶ τῆς σημερινῆς ἑορτῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου νὰ ἠχῆσιν εἰς τὰς καρδίας μας ὡς φωνὴ καὶ κλήσις Θεοῦ καὶ μετὰ τὴν εὐλογίαν τῆς Παναγίας νὰ εὐρῆ ἀναπόκρισιν ἄμεσον καὶ θετικὴν ἐκ μέρους μας, εἰς σωτηρίαν ἡμῶν καὶ ζωὴν τὴν αἰώνιον.

2. ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΜΑΡΘΑΣ

«Ἡ δὲ Μάρθα περιεσπάτο περὶ πολλὴν διακονίαν» (Λουκ. ι' 40).

Εἰς τὴν φιλόξενον ἀτιμόσφαιραν τοῦ οἴκου τῆς Μάρθας, τῆς Μαρίας καὶ τοῦ Λαζάρου εὐρίσκει ὁ Χριστὸς ἕνα θερμὸν περιβάλλον καὶ ἐκδηλώσεις ἀγάπης, εὐλαβείας καὶ ἀφοσιώσεως. Ἡ Μάρθα ὑπερέβαλλεν εἰς ἀφοσίωσιν «κ α ἰ π α ρ α κ α θ ἰ σ α σ α π α ρ ᾶ τ ο ῦ ς π ὶ ὄ δ α ς τ ο ῦ Ἰ η σ ο ῦ ἦ κ ο υ ς τ ὸ ν λ ὶ γ ο ν α ὑ τ ο ῦ». Ἀλλὰ καὶ ἡ Μάρθα δὲν ὑστερεῖ. ἠθέλησε καὶ αὐτὴ νὰ δεῖξῃ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Χριστόν μετὰ τὸν ἰδικὸν τῆς τρόπον.

Ἐνεργεῖ ὡς οἰκοδέσποινα. Καὶ κάνει ὅτι, μπορεῖ διὰ νὰ τὸν περιποιηθῆ. Ἐτοιμάζει τὸ τραπέζι: τῆς φιλοξενίας τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῶν μαθητῶν Του.

Καὶ καὶ μὲν ὁ Κύριος, ἀξιολογῶν τὴν ἐνεργείαν τῆς Μαρίας, λέγει περὶ αὐτῆς ὅτι: «τ ῆ ν ἀ γ α θ ῆ ν μ ε ρ ῖ δ α ἐ ξ ε λ ἔ ξ α τ ο, ἦ τ ι ς ο ὑ κ ἀ φ α ῖ ρ ε ῖ θ ῆ ς ε τ α: ἀ π' α ὑ τ ῆ ς» ὅμως καὶ τὸ μῆνυμα τῆς Μάρθας ἔχει πολλὴν σημασίαν καὶ χρησιμότητα.

Ἐὰν τὸ μῆνυμα τῆς Μαρίας εἶναι: μία τελεία ἀ φ ἰ ἑ θ ῆ ς ε τ α: ἀ π' α ὑ τ ῆ ς ὅμως καὶ τὸ μῆνυμα τῆς Μάρθας εἶναι ἡ κ α θ ἰ ἑ ρ ω ς ῖ ς τῶν ἀναγκῶν τῆς καθημερινότητος μετὰ μέτρον καὶ κριτήριον πάντοτε «ἐ ν Κ υ ρ ῖ ῳ», διὰ νὰ εἶναι: «τ ᾶ π ᾶ ν τ α κ α ἰ ἐ ν π ᾶ σ ι Χ ρ ῖ σ τ ὸ ς» (Κολ. γ' 11).

1. Ἡ μεγίστη μερίς τῆς κοινωνίας, ἡ συντριπτικὴ πλειονότης τῶν ἀνθρώπων ζοῦν τὸν οἰκογενειακὸν βίον. Ὁ οἰκογενειάρχης καὶ ἡ οἰκοδέσποινα φέρουν τὰ δᾶρη καὶ τὰς εὐθύνas τῆς οἰκογενείας. Καὶ ἡ περίπτωσις τῆς Μάρθας δὲν ἀρκεῖ: πρὸς αὐτοὺς, ὅτι μποροῦν, μέσα ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν, νὰ προσφέρουν εἰς τὸν Χριστόν κάτι πολὺ σημαντικὸν καὶ ἰδιαιτέρως ἐκτιμώμενον ὑπ' Αὐτοῦ. Ἐὰν ἡ ὅλη ζωὴ τῆς οἰκογενείας ἀκολουθῆ γραμμὴν «μ ὶ ν ο ν ἐ ν Κ υ ρ ῖ ῳ» (Α' Κορ. ζ' 39) καὶ ἔχη ὡς κανὸνα καὶ μέτρον τὸ θεῖον λόγιον «μ ὶ ν ο ν ἀ ξ ῖ ῳ ς τ ο ῦ ε ὑ ἀ γ γ ε λ ῖ ο υ τ ο ῦ Χ ρ ῖ σ τ ο ῦ π ο λ ῖ τ ε ὑ ε σ θ ε ς» (Φίλιπ. α' 27), εἶναι πρόδηλον ὅτι ἰδιαιτέρως εὐχραστεῖται ὁ Χριστὸς καὶ χαίρει: καὶ ἐπιφυλάσσει εἰς τὴν οἰκογένειαν αὐτὴν πλοσίαν τὴν εὐλογίαν Του.

Εἶναι δὲ ἰδιαιτέρως ἐπίκαιρον, ἐκ τῆς παρουσίας ἑορτῆς τῆς Γεννήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, νὰ λάβῃ ὁ πιστὸς χριστιανὸς αὐτὸ τὸ σπουδαῖον μῆνυμα. Διότι, ἐὰν μονομερῶς προβάλλεται ἡ στάσις τῆς Μαρίας καὶ ἡ ὑπ' αὐτῆς ἐκλογὴ τῆς «ἀγαθῆς μερίδος», ἴσως ὑποθέσων μερικὸν ὅτι ὁ Χριστὸς εὐχραστεῖται μόνον εἰς τὴν τελείαν «ἀφιέρωσιν» τῶν ἀνθρώπων πού θὰ ἐγκαταλείψουν τὴν κοινωνίαν, τὴν οἰκογένειαν, τὰ δᾶρη, τὰς υποχρεώσεις καὶ τὰς συνθήκας τὰς κοινωνικὰς, διὰ νὰ ζήσουν μίαν ἄλλην πραγματικότητα, εἰς τὰ πλαίσια τῆς ὁποίας «τοῖς ἐρημικοῖς ζωὴ μακαρία ἐστὶ, θεῖκῳ ἔρωτι περαιομένοις» (Ἰω. Δαμασκηνός). Ἀλλ' αὐτὸ εἶναι ἡ ἐξήρασις. Ὁ κανὼν εἶναι ἄλλος. Ὁχ: θεδαίως ἢ ἐρημικῆ ζωὴ τῶν ἀσκητῶν, ἀλλὰ ἡ οἰκογενειακὴ καὶ κοινω-

νική ζωή των ἐντός τῆς κοινωνίας διαδιούργων χριστιανῶν.

Καί εἶχε πολλήν εὐλογίαν ἀπὸ τὸν Θεὸν ὁ ἀγὼν καὶ τὸ ἔργον τῶν σεμνῶν καὶ τιμίῳ ἀνθρώπων ποῦ ἐπωμίζονται τὰ θάρη τῆς οἰκογενείας. Αὐτὴν τὴν μεγάλην εὐλογίαν πρὸς τὴν οἰκογένειαν ἐκφράζει καὶ ἡ σημερινὴ ἑορτὴ. Διότι ἀπὸ τὴν οἰκογενειακὴν ζωὴν «τῶν δικαίων Ἰωακείμ καὶ Ἄννης προήλθεν ἐπαγγελίας ὁ καρπὸς ἡ θεόποις Μαρία». Ὁχι δὲ μόνον ἡ Παναγία ἐγεννήθη ἐκ τῶν σπλάγχχνων τῆς οἰκογενείας, ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ ἄγιοι — ὅλοι οἱ πολῖται τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν — εἶναι ὄλαστοι τῆς οἰκογενείας. Καὶ ὑπ' αὐτὴν τὴν ἔννοιαν ὑπὸ Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ὁ γάμος ὀνομάζεται χαρακτηρισιώτατα «π α τ ῆ ρ ἄ γ ῖ ω ν». Αὐτὸς δὲ ὁ ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐπανειλημμένως ἀπονέμει εἰς τὴν χριστιανικὴν οἰκογένειαν τὸν ὑψηλὸν καὶ ἱερὸν τίτλον «κ α τ' ο ἶ κ ο ν Ἐ κ λ η σ ῖ α» (Ρωμ. ις' 5, Α' Κορ. ις' 19, Κολ. δ' 15, Φιλήμ. 2).

2. Δὲν παραδλέπει δὲ ὁ Θεὸς τὸν μόχθον τῶν γονέων ποῦ ἀγωνίζονται διὰ τὰ τέκνα των' καὶ μάλιστα ἐκείνων ποῦ «ἐκτρέφουσι τὰ τέκνα των ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου» (Ἐφεσ. ζς' 4) καὶ ἀποδίδουν εἰς τὴν κοινωνίαν ὑγιᾶ στελέχη καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μέλη συνεδιστὰ καὶ διαπαιδαγωγημένα καλῶς «ἐν Κυρίῳ».

Ἄλλ' ἐπιδραβεθεῖ ὁ Κύριος ὅσους — καὶ ὅσας — ἐναγωνίζονται πιστῶς καὶ θεαρέστως εἰς τὴν τεκνογονίαν καὶ τὴν τεκνοτροφίαν καὶ εἰς ὅλον τὸ φάσμα τῶν οἰκογενειακῶν ὑποχρεώσεων. Ἐὰν τὰ καθήκοντα αὐτὰ ἐκτελοῦνται σύμφωνα μὲ τὸ θέλημά Του, συνοδεύονται ἀπὸ τὴν ἄνωθεν εὐλογίαν. Καὶ τὰ παιδιά σταδιοδρομοῦν καὶ προκόπτουν' καὶ οἱ γονεῖς χαίρουν καὶ εὐφραίνονται διὰ τὴν ἠθικὴν πρόοδον καὶ τὴν ἐπαγγελματικὴν καὶ οἰκογενειακὴν αὐτῶν ἀποκατάστασιν. Καὶ εἰς τὴν ἀγωνίαν των διὰ τὰ τυχόν πικρὰ ποτήρια ποῦ δοκιμάζουν, ἐξ αἰτίας κάποιων θλιβερῶν περιστατικῶν, ἢ ἐκτροπῶν ἀπὸ τὴν πίστιν καὶ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, ποῦ συμβαίνουν στὰ παιδιά των, ἔχει ὁ Θεὸς τὸν τρόπον νὰ οἰκονομήσῃ τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν ἐπιστροφὴν των εἰς τὸν δρόμον τῆς πατρικῆς καὶ μητρικῆς εὐσεβείας, ὅταν μάλιστα μεσολαβῇ ἡ θερμὴ προσευχὴ τῶν εὐσεβῶν γονέων, ἡ ὁποία «π ο λ ὸ ἰ σ χ ὕ ε ι» ἐνώπιόν Του (Ἰακ. ε' 10).

3. Γενικώτερον, δὲν παραγνωρίζει ὁ Χριστὸς τὸν ἀγῶνα τῆς δισπάλης, καθὼς καὶ τὴν κοινωνικὴν προσφορὰν τοῦ πιστοῦ ἀπὸ τῆς ἐπάλλξεως εἰς τὴν ὁποίαν ἑκάστος ἐτάχθη.

Ἐλλογεῖ τὴν ἐργασίαν. Ἄλλ' ἔχει τὴν ἀπαιτήσιν τῆς τιμότητος καὶ τῆς εὐσυνειδησίας. Θέλει τὸν χριστιανὸν καλὸν καὶ ἔντιμον εἰς τὸ ἐπάγγελμά του. Καὶ ἀναμένει νὰ ἐξυπηρετῇ ἑκάστος τὸν πλησίον του μὲ ἀγάπην καὶ ἐνδιαφέρον. Νὰ μὴ λησμονῇ τὸ μῆνυμα τῆς Μάρθας: ὅτι ἀπὸ τῆς ἀπλῆς οἰκοκυρᾶς μέχρι τοῦ μεγάλου ἐπιστήμονος ἢ ἄξιωματοῦχου ἀπαιτεῖται προσφορὰ καὶ ἐξυπηρετήσεις, εἰς ὅ,τι ἔχει ὁ καθένας ἀρμοδιότητα καὶ δυνατότητα νὰ συμβάλῃ «ἑκάστος καθὼς προαιρεῖται: τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἵλαρόν γάρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς» (Β' Κορ. θ' 7). Αὐτὴ ἡ ὑποχρέωσις δὲν συνδέεται ἀπλῶς μὲ τὴν προσφορὰν ἐλεημοσύνης, ἀλλὰ πολὺ περισσότερον μὲ τὴν προσφορὰν τῶν ἐκ τῆς θέσεως καὶ τῆς ἀρμοδιότητος ἑκάστου ἀπορρέόντων ἔργων. Εἰς

τὸν χριστιανὸν δὲ ἀρμόζει νὰ αἰσθάνεται τὸ ἔργον του — ὅποιο καὶ ἂν εἶναι — ὡς λειτουργήματα. Νὰ τὸ ἐπιτελῇ ὅσον τὸ δυνατόν πληρέστερα καὶ νὰ τὸ προάγῃ καὶ τὸ βελτιώσῃ συνεχῶς. Νὰ ἀγιάξῃ δέ, θὰ ἐλέγμεν, τὴν προσφορὰν του κινούμενος ἀπὸ ἀγάπην καὶ ἀκτινοβολῶν εἰς τὸ περιβάλλον τὴν ωραιότητα τῆς χριστιανικῆς του προσωπικότητος καὶ συμπεριφορᾶς. Καὶ ὅταν αἱ περιστάσεις εἶναι δύσκολοι καὶ δημιουργοῦν ἀγχος εἰς τοὺς «μὴ ἔχοντας ἐλπίδα» (Α' Θεσ. δ' 13), ὁ χριστιανὸς δισπάλιστῆς δὲν ἀγωνιᾷ διὰ τὸν ἐπιούσιον. Διότι ἔχει ἀκλόνητον πεποίθησιν ὅτι: «Κύριος οὐ στερήσει τὰ ἀγαθὰ τοῖς πορευομένοις ἐν ἀκακίᾳ». Καὶ «οἱ ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον οὐκ ἐλαττωθήσονται: παντὸς ἀγαθοῦ» (Ψαλ. πγ' 12, λγ' 11).

Αἱ εὐλογίαι τοῦ Θεοῦ ἐν γένει: πρὸς τὴν κοινωνικὴν δραστηριότητα καὶ τὴν οἰκογενειακὴν ζωὴν τῶν πιστῶν — ὅπως διακηρύσσονται ἀπὸ τὸ μῆνυμα τῆς Μάρθας καὶ ἀπὸ τὴν προσωπικότητα τῆς Παναγίας Μητρὸς τοῦ Κυρίου — καλοῦν κάθε χριστιανόν, εἰς οἰκονομικὴν κοινωνικὴν θέσιν εὐρισκόμενον, νὰ κατανοῇ, ὅτι ἡ χριστιανικὴ παρουσία μέσα εἰς τὴν κοινωνίαν εἶναι χρέος ὄλων ἡμῶν. Καὶ μᾶς ἐπιβάλλει: νὰ φιλοτιμούμεθα, μὲ τὸ ἦθος μας, τὴν σεμνότητα, τὸν χαρακτήρα, τοὺς τρόπους καὶ τὴν ὄλην κοινωνικὴν μας ὑπόστασιν καὶ προσφορὰν, νὰ δεῖχνομεν τὸν καλλίτερον ἐαυτὸν μας, εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, μὲ τὴν πεποίθησιν ὅτι: οὕτως ἐλκόμεν τὴν χάριν Του ἐφ' ἡμᾶς καὶ τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν κοινωνίαν ἡμῶν, «ὅτι: τὰς ἐντολάς αὐτοῦ τηροῦμεν καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιοῦμεν» (Α' Ἰω. δ' 22).

(Συνεχίζεται.)

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ι Ω Β
Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΘΗ ΤΟΥ
Βασ. Μουστῶνη

Ο ΓΛΥΚΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ
Π. Β. Πάσχου

ΑΝΘΗ ΕΥΛΑΒΕΙΑΣ ΤΟΥ ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗ
'Ι. Μ. Χατζηηῶτη

Ο ΧΑΡΤΑΕΤΟΣ
ΚΑΙ Η ΚΟΚΚΙΝΗ ΟΜΠΡΕΛΛΑ
Πιπίνιας Τσιμικάλη

ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ
Νίκου Ἀρβανίτη

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ**
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴ σελίδα 85 τοῦ προηγουμένου τεύχους)

Στὸ Τυπικὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας τὸ σύστημα τῶν περικοπῶν, ἢ κατανομή καὶ ἢ διαδοχὴ τους εἶναι ἀκριβῶς ὅπως ἀποτυπώνεται στὰ σύγχρονά μας λειτουργικά βιβλία, τὸν «Ἀπόστολο» καὶ τὸ «Εὐαγγέλιο». Διαφορῆς ὑπάρχουν μόνο σὲ μικρῆς σημασίας λεπτομέρειες, πού εὐκόλα ἐρμηνεύονται. Αὐτὸ τὸ σύστημα τῶν περικοπῶν τοῦ Τυπικοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας, πού εἶναι περίπου σύγχρονο μὲ τὴ διάδοσι τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ λατρείας στὸ σλαβικὸ κόσμο, εἶναι ἡ πρώτη, καθ' ὅσον γνωρίζω, αὐθεντικὴ ἀποτύπωσις τῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κοινῆς σήμερα σ' ὅλες τὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες τῆς Οἰκουμένης. Αὐτὸ πρέπει νὰ ἀποτελέσει καὶ τὸν ὁδηγὸ, ἢ τουλάχιστον τὸν κύριον ὁδηγὸ μαζί μὲ τὰ χειρόγραφα Εὐαγγέλια καὶ τοὺς Πραξαποστόλους καὶ τὰ διάφορα Τυπικά, γιὰ τὴν ἀποκατάστασι τῶν τυχόν φθορῶν ἢ λαθῶν στὴ σημερινὴ πράξι. Κι ἐδῶ ἀκριβῶς πρέπει νὰ διολογήσουμε, γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ βροῦμε τὸ σωστὸ, ὅτι ἀπὸ τὴ θεωρία ὡς τὴν πράξι κι ἀπὸ τὸ ἀρχικὸ σύστημα ὡς τὴν ἐφαρμογὴ του στὴν καθ' ἡμέραν λατρεία, ἔγιναν ἀρκετὰ λάθη καὶ παρανοήσεις, πού ἔφθειραν τὴν ἀρχικὴ ἐνότητα καὶ ὠδήγησαν στὴ σημερινὴ ἐν πολλοῖς ἀκαταστασία.

Τὸ σύστημα τῆς διαδοχῆς τῶν ἀναγνωσμάτων εἶναι, ὅπως θὰ ἴδουμε, ἀρκετὰ ἀπλό, ὅσο γίνεται δηλαδὴ ἀπλό, ἢ κατανόησις ὅμως ὀρισμένων ἀρχῶν - κλειδιῶν του εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ὀρθὴ ἐφαρμογὴ του στὴν πράξι. Καὶ πρέπει νὰ παραδεχθοῦμε πὼς ὁ ἐναρμονισμὸς αὐτὸς ἀπλῆς θεωρίας καὶ πολὺπλοκῆς πράξεως δὲν εἶναι ἔργο εὐκόλο καὶ οὔτε γίνεται κατ' ἀνθρώπον χωρὶς λάθη. Ἄν λάβουμε ὑπ' ὄψιν μας ὅτι τὸ Πάσχα καὶ ὅλες οἱ Κυριακὲς καὶ οἱ ἐβδομάδες τοῦ ἔτους κινοῦνται μέσα στὸ ἡμερολόγιο, ὅτι τὸ προηγούμενο ἔτος δὲν συμπίπτει μὲ τὸ τρέχον καὶ μὲ τὸ ἐπόμενο ὡς πρὸς τὴν ἡμέρα τοῦ Πάσχα, ὅτι πολλὰ ἀναγνώσματα Κυριακῶν κατὰ παράδοσιν κινοῦνται στὴ διαδοχὴ τῶν περικοπῶν, ὅτι οἱ σταθερῆς ἡμερολογιακὰ ἑορτῆς ἐπιτρεάζουν τὰ ἀναγνώσματα, ὅτι τέλος ἢ ἀλλαγὴ τοῦ ἡμερολογίου ἔφερε νέες ἀναστατώσεις στὸ ἑορτολόγιο, καταλαβαίνουμε πόσα πολὺπλοκα προβλήματα εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἐκεῖνος, πού ἀπὸ ἀγαθὴ προαίρεσι καὶ μὲ πολλή, ἔστω, γνώσι καὶ προσοχὴ θὰ ἐπιχειροῦσε τὴν ἐναρμόνισι αὐτῆ. Κάποτε ὅμως ἔπρεπε ἀπὸ κάποιον νὰ γίνῃ, ὅπως ἔγινε καὶ μὲ τὰ πασχάλια. Τὸ νὰ δίνονται οἱ γενικὲς ὁδηγίαι καὶ ἕνα σύστημα περικοπῶν στοὺς ἱερεῖς, καὶ ἰδίως στοὺς ἀνα-

γνώστες καὶ τοὺς ψάλτες, καὶ αὐτοὶ νὰ ἔχουν τὴ φροντίδα καὶ τὴν εὐθύνη τῆς ἐφαρμογῆς του στὴν πράξι, θὰ ἦταν εὐκόλο, ἀλλὰ ὄχι καὶ πρακτικόν. Τὸ τί λάθη θὰ γίνονταν, μπορεῖ νὰ τὸ φαντασθῆ κανεὶς, ἂν μάλιστα ἔτυχε νὰ γνωρίσῃ τὴν πράξι πρὶν ἀπὸ τὴ γενικὴ κυκλοφορία τοῦ «Ἡμερολογίου - Τυπικοῦ» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὰ χωριά μας.

Τὸ ἔργο αὐτὸ ἀνέλαβαν δύο κυρίως ἄνθρωποι, ὁ Ἐμμανουὴλ Γλυζώνιος (ἢ Γλυζώνιος ἢ Γλυζούσιος) ὁ Χίος, λόγιος διορθωτῆς καὶ ἐκδότης λειτουργικῶν βιβλίων, καὶ ὁ διάκονος Νεόφυτος ὁ ἐκ Κάσου, πρωτοθρωρὸς τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας. Τὸ 1587 ὁ πρῶτος δημοσίευσε τὸ «Εὐαγγελιστάριον», σὲ παράρτημα τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Εὐαγγελίου», μὲ ὁδηγίαι καὶ 35 «Κανόνια» μὲ βάσι τὶς ἰσαριθμῆς δυνατότητες ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα, ἀπὸ 22 Μαρτίου μέχρι 25 Ἀπριλίου (κατὰ τὸ Ἰουλιανὸ ἡμερολόγιο). Κατὰ περίπτωσι βάζει ὅλες τὶς Κυριακὲς τοῦ ἔτους μὲ τὶς ἡμερομηνίας τους, τὸ ἑωθινόν, τὸν ἦχο καὶ τὸ εὐαγγέλιον. Σὲ ἰδιαίτερον πῖνακα ἔβαλε σὲ δύο στήλες τὰ εὐαγγέλια καὶ τοὺς ἀποστόλους, οἱ ὁποῖοι «τοῖς εὐαγγελίοις ἔπρεσθαι ὀφείλουσι». Τὰ σφάλματα καὶ τὶς ἐλλείψεις τοῦ «Εὐαγγελισταρίου» τοῦ Γλυζώνιου ἐπεχείρησε νὰ θεραπεύσῃ στὶς ἀρχῆς τοῦ 17^{ου} αἰῶνος ὁ διάκονος Νεόφυτος, πού ἐκτὸς τῶν ἄλλων προσέθεσε στὰ κανόνια καὶ τὶς ἀρχῆς τῶν ἀποστολικῶν περικοπῶν. Ἔτσι, στὸ τέλος τῶν μεγάλων Εὐαγγελίων τῆς Ἐκκλησίας ἐκδίδονται μέχρι σήμερα πίνακες καὶ ὁδηγίαι (μὲ προσθήκη, στὶς νεώτερες ἐκδόσεις, κανονίων μέχρι τῆς 8ης Μαΐου, γιὰ τὸν ἑορτασμὸ τοῦ Πάσχα κατὰ τὸ Γρηγοριανὸ ἡμερολόγιο), πού ὑποτίθεται τουλάχιστον ὅτι χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς διευκολύνουν γιὰ τὴν εὕρεσι, κάθε φορὰ, τῶν ἀναγνωσμάτων. Δυστυχῶς τὰ κανόνια αὐτὰ ἦταν λανθασμένα. Παρὰ τοῦτο ἀπετέλεσαν τὴ βάσι γιὰ τὸν καθορισμὸ τῆς ἀναγνώσεως τῶν περικοπῶν μέχρι σήμερα. Καὶ ὅσο μὲν τὸ πρᾶγμα ἔμενε ἀπαρατήρητο ἦταν ὀπωσδήποτε συγχωρητέον. Τὸ κακὸ ὅμως εἶναι πὼς καὶ μετὰ τὴν ἐπισήμανσι τῶν σφαλμάτων τῶν κανονίων αὐτῶν συνεχίζεται ἢ ἐκδοσί τους στὰ Εὐαγγέλια καὶ ἐπὶ τῆ βάσει αὐτῶν ἐκδίδονται καὶ οἱ «Ἀποστολοὶ» καὶ γράφονται οἱ τυπικὲς διατάξεις τῶν Κυριακοδρομιῶν. Ἔτσι τὰ σφάλματα κοντεύουν νὰ ἀναχθοῦν σὲ ἱερὰ παράδοσι, ὁ Γλυζώνιος καὶ ὁ Νεόφυτος νὰ θεωρηθοῦν πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ λάθη τους νὰ πιστωθοῦν σ' αὐτούς. Πρὶν 30 χρόνια ὁ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν σελίδα 122)

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Βγήκα με ένα πλακάτ.

ΝΕΟΣ είναι 26 ετών! Τυπογράφος. Κατοικεί στην Ξάνθη. Προσκειται για το Ζ. Ι. πού —πολύ σωστά— ταράχτηκε όταν μέλη του συγγενικού του περιβάλλοντος προσχώρησαν στον Χιλιασμό. Δηλώνεται ο ίδιος: «Από κείνη τη στιγμή άναψε ή φλόγα κατά των Ίερωβάδων και βγήκα στο πεζοδρόμιο, αφηφώντας την κρίση του κόσμου για μένα. Και έκανα ό,τι κάνουν και αυτοί. Βγήκα με ένα πλακάτ. Στην άρχή ο κόσμος άδιαφορούσε γι' αυτό το ζήτημα. Σήμερα, μετά από άπόδο 4 μηνών, ο κόσμος ξύπνησε και άρχισε ν' άντιδρά άρκετά δυναμικά, ώστε ο επικεφαλής τους φαίνεται φοβερά άνήσυχος. Και άπόδειξη ότι δάζουν το θείο μου να παίρνη υπέφρωνο τη μητέρα μου και να της λένε ότι είναι δυνατοί και θα με κλείσουν μέσα, έχοντας καλούς δικηγόρους, και ότι θα με διώξουν και από το έργοστάσιο στο όποιο δουλεύω και δέν θα θρω άλλου δουλειά, ώστε να φέρουν σύγχυση και ρήξη μεταξύ έμου και της μητέρας μου και να με σταματήσουν, διότι βλέπουν το κακό πού τους έκανα σε 4 μήνες με αυτό το πλακάτ, οίχροντας και συνθήματα όπως: **ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΠΗΓΑΙΝΟΥΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ; ΑΦΟΥ ΑΓΑΠΟΥΝ ΤΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ, ΓΙΑΤΙ ΚΑΝΟΥΝ ΜΗΝΥΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΣ; ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΔΙΝΟΥΝ ΑΙΜΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΩΝ ΣΥΝΑΝΘΡΩΠΩΝ ΤΟΥΣ; ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ Η ΑΓΑΠΗ ΤΟΥΣ;**... Με αυτά τα συνθήματα τους έχω κατατροπώσει καθώς και οι άλλοι άδελφοί...»!

Μελλοθάνατος προτού γεννηθεί.

ΤΟ ΘΕΜΑ των εκτιρώσεων —το τελευταίο διάστημα— μονοπωλεί θα λέγαμε το ενδιαφέρον όλων. Οί θέσεις και οί άπιθέσεις των διαφόρων μερίδων είναι γνωστές. Άξίζει όμως να γνωρίσουμε τις άπόψεις του διάσημου Άμερικανού καθηγητή Β. Nathanson, πού, από ύποστηρικτής των εκτιρώσεων, έγινε ο πύλο σφοδρός πολέμιός τους. «Ο καθηγητής μάς πληροφορεί για την κινήματογράφηση εκτιρώσεως έμβροχού δέκα μόλις έβδομάδων: «Όταν ή άκρη του άποροφητήρα κινηά τον άμνιακό (μεμβράνη, ύμένα) σάκκο, το παιδί άναπνέει. Έπειδή ο άμνιακός σάκκος δέν έχει νευρικούς ιστούς, το παιδί δέν αισθάνεται. Όμως, άντιλαμβάνεται ότι δέχεται μια επίθεση και άντιδρά. Μόλις το άκρο του άποροφητήρα άρχίζει να κινηάται, το έμβροχο πάει προς το πάνω μέρος της μήτρας. Βλέπεις το στόμα του ν' άνοιξη, σαν να θέλη να φωνάξη... την καρδιά του να επταχύνη τον ρυθμό της... Τα άκρα να σαλεύουν

συχνά... Το παιδί να γυρίζει πύλο γρήγορα... Άκόμα και ή άναπνοή του έντείνεται...»
Σχόλιον ούδέν!

Ό Χριστός στη δημοπρασία.

ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ στον Τύπο: «Το άκριβότερο διόβλιο πουλήθηκε σε γκαλερί του Σόθμπυ στο Λονδίνο σε μια άσυνήθιστη τιμή για ένα διόβλιο. Προκειται για το έρωδ έδαγγέλιο του Έρρίκου Δέοντα, ήγεμόνος της Σαξωνίας - Βαυαρίας. Το ί. έδαγγέλιο είναι χειρόγραφο. Κοσμείται από 41 όλοσέλιδες μινιατούρες και φέρει δέσμη του 16ου αιώνος. Άγοραστής του ί. διόβλιου είναι ή Τράπεζα της Δουκικής Γερμανίας, με το ποσόν του ένός δισεκατομμυρίου, έκατόν δέκα έκατομμυρίων δραχμών (...). Άλλά ή πραγματική άξία του ί. Έδαγγέλιου είναι πολύ μεγαλύτερη δέν ζυγίζεται και δέν μειοίεται με άνθρώπινα μέτρα και σταθμά. Κάθε έρωδ Έδαγγέλιο έχει άνυπολόγιστη άξία, γιατί μέσα σ' αυτό είναι άποταμειωμένος ο αιώμιος θησαυρός, ο Νόμος του Θεού».

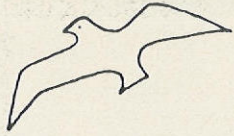
Μια δύση πριν την άνατολή.

ΕΝΑΣ άνθρωπος 29 ετών, θεωρείται τοποθετημένος μπροστά στην άνατολή του δημοκρατικού και παραγωγικού χρόνου του.

Για τον 29χρονο όμως Ίωσηφ Κάρολο Σώ τα πράγματα είναι εκ διαμέτρον άπίθετα, μια και ήταν ο πρώτος πολίτης της Νότιας Καρολίνας των Η.Π. Α. πού εκτελέστηκε μετά την έπανάφορά της θανατικής ποινής. Άξίζει να σημειώσουμε τις τελευταίες του στιγμές, πριν καθήσει στην ήλεκτροκή καρέκλα. Άφοδ ζήτησε συγγνώμη από τους συγγενείς των δύο θυμάτων του, έξεφρασε την ευγνωμοσύνη του προς την Έκκλησία για τους άγώνες της ένάντια στη θανατική ποινή. Οί τελευταίες του λέξεις ήταν: «Με τη δύναμη της χριστιανικής μου πίστεως πεθαίνω με ειρήνη, χωρίς καμμία άγανάκτηση για την κααδίκη και την εκτέλεσή μου».

Πόση, άλήθεια, πνευματική συγγένεια με το ληστή του αμώσθητου!

Για ό,τι άφορά στον «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει να άπευθύνεσθε στη Διεύθυνση του Περιοδικού «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», δδός Ίωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Άθήνα — Τηλ. 72.18.308.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

Συζητώντας για τὸ γάμο

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἐπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Φροντίδα μας, ἡ οἰκογένεια

Ἐνα δεῖγμα τῆς φροντίδας τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸ γάμο καὶ τὴν οἰκογένεια εἶναι προφανῶς καὶ ἡ μέριμνα ποὺ λαμβάνει, γιὰ μιὰ σωστὴ μετάδοση τῶν σχετικῶν μὲ τὸ γάμο καὶ τὴν οἰκογένεια ἀληθειῶν τῆς πίστεως πρὸς τοὺς νέους, τοὺς μελλοντοῦς καὶ τοὺς γονεῖς τους. Ἡ γνώση τῆς ἀλήθειας ἐλευθερώνει ἀπὸ χίλιες δυὸ συγχύσεις, παρεξηγήσεις, προκαταλήψεις καὶ φανερώνει κρυστάλλινο καὶ διαυγῆ τὸν λόγο τῆς Ἐκκλησίας σὲ μιὰ ἐποχὴ μάλιστα, κατὰ τὴν ὁποία ἡ ἀλήθεια γιὰ τὸ γάμο κακοποιεῖται ἀνεπίτρεπτα.

Ἐλοποίηση αὐτῆς τῆς φροντίδας εἶναι ἡ μὲ ποικίλους τρόπους παρεχόμενη ἐνημέρωση καὶ διαφύτιση τῶν μαθητῶν, ἡ προετοιμασία τῶν νέων γιὰ τὸ γάμο καὶ ἡ ἔδρωση τῶν τελευταῖο καιρῶ Σχολῶν Γονέων σὲ πολλὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις γιὰ τὸ «ὅπως δεῖ τοὺς γονεῖς ἀνατρέφειν τὰ τέκνα»¹. Πέραν αὐτῶν διοργανῶνται ἐπίσης σειρὰς σχετικῶν ὁμιλιῶν σὲ μεμονωμένες ἐνορίες, ποὺ ἀπευθύνονται σὲ εὐρύτερο ἐνοριακὸ κοινὸ ἢ σὲ στενότερο κύκλο ἐξειδικαιμένων ὁμάδων μαθητῶν καὶ φοιτητῶν.

Μέλημα τῶν διοργανῶν ὄλων αὐτῶν τῶν ἐκδηλώσεων εἶναι νὰ μποροῦν οἱ ἀλήθειες αὐτὲς νὰ φανερωθοῦν σὲ ὅλο τὸ εὖρος τους ὡς ἱκανῶς νὰ πραγματοποιηθοῦν στὴ σύγχρονη ἑλληνικὴ κοινωνία. Ἀκόμα, νὰ ἐπισημανθοῦν οἱ τυχόν δυσκολίες καὶ τὰ ἐμπόδια καὶ νὰ συζητηθεῖ ὁ τρόπος υπερβάσεώς τους μὲ γνώμονα πάντα τὴν ὀρθόδοξη ἀντίληψη γιὰ τὸν γάμο καὶ τὴν οἰκογένεια καὶ βοηθοὺς ἱκανὰ στελέχη τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ δὲν εἶναι ἄμοιρα μιὰς καθολικότερης παιδείας στὰ θέματα αὐτά.

Ἰδιαίτερα πάντως φαίνεται νὰ ἀπασχολεῖ τὰ ἀκροατήρια στὰ ὁποῖα ἀναφερόμαστε τὸ ζήτημα μᾶς δ υ ν α μ : κ ἦ ς σ υ ζ ε ὕ ξ ε ω ς τῆς ἔγγαμης μὲ τὴν ὀρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ. Μοῦ ζητήθηκε λοιπὸν ἀπὸ τοὺς ὑπευθύνους νὰ προγραμματίσω τρεῖς - τέσσερις συναντήσεις τοὺς μῆνες Μάρτιο καὶ Ἀπρίλιο καὶ νὰ εἰσηγηθῶ τὸ θέμα «Ὁρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ καὶ γάμος»². Στὶς βασικὰς γραμμὰς τὸ κείμενο τῶν ὁμιλιῶν αὐτῶν δημοσιεύθηκε μὲ ὁμώνυμο τίτλο στὸ περασμένον τεῦχος τοῦ «Ἐφημερίου» (Ἀπρίλιος 1985, σ. 96-99).

Κρίναμε, ὅτι τὸ ἄρθρο θὰ μπορούσε νὰ βοηθήσει τοὺς Ἐφημερίους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θὰ εἰσέρχονταν σὲ ποιμαντικὴ συνομιλία μὲ ζεύγη μελλοντοῦς καὶ μὲ τοὺς γονεῖς τους ἐνόψει τῆς προπαρασκευῆς τοῦ γάμου τους.

Ὅπως εἶναι γνωστὸ, μὲ τὴν εἴσοδο στὴν πασχαλινὴ χαρμόσυνη περίοδο ἡ ἀναστάσιμη χαρὰ προσιδιάζει στὶς «χαρές», στὶς ὁποῖες πολλοὶ πιστοὶ εἰσέρχονται μὲ τὸ τέλος τῆς Μ. Σαρακοστής. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο διευρύναμε τὸν κύκλο καὶ καταστήσαμε κοινωνοὺς τῶν σκέψεών μας τοὺς ἄμεσα ὑπευθύνους γιὰ τὸ ἔργο αὐτὸ κληρικούς μας.

Στὸ σημερινό μας σημεῖωμα ἐπιθυμοῦμε νὰ μεταφέρουμε μὲ τρόπο συνοπτικὸ μερικὰ σημεῖα ποὺ ἐθίγησαν κατὰ τίς συζητήσεις ποὺ ἔγιναν μετὰ τίς ὁμιλίες.

Ἐφημεροποίηση ἢ ὁ ἔπαινος τῆς καθημερινότητος

Στὶς συζητήσεις μᾶς ἀπασχόλησε ἀρκετὰ τὸ ζήτημα, ἂν καὶ κατὰ πόσο εἶναι δυνατὴ ἡ πραγμάτωση ὄλων αὐτῶν ποὺ λέχθησαν κατὰ τὴν εἰσήγηση. Μήπως οἱ θέσεις ποὺ ἀναπτύχθηκαν εἶναι μιὰ υπερβατικὴ τοποθέτηση ποὺ κινδυνεύει νὰ μὴν ἔχει ἀπήχηση στὴν πραγματικότητα τῆς καθημερινῆς ζωῆς; Μήπως παραμένουν ὠραῖα καὶ ὑψηλὰ λόγια προορισμένα γιὰ ὑψηλὰς συχνότητες ποὺ δὲν φθάνουν ἕως στὰ χαμηλὰ καὶ δὲν πιστοποιεῖται τελικὰ λήψη στὶς χαμηλὰς συχνότητες;

Πῶς νὰ υπερβεῖ κάποιος τίς καθημερινὲς δυσκολίες, τίς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες ποὺ διαπιστώνει κανεὶς ἐντονώτερες μέσα στὸ γάμο, τίς συνθήκες τῆς σύγχρονης ζωῆς ποὺ δὲν ἐπιτρέπουν ν' ἀφιερῶσουμε τὸν ἀνάλογο χρόνον στὴν ὀρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ;

Στὶς ἀντιρρήσεις καὶ ἀμφιβολίες ποὺ ἐγέρθηκαν βοηθήθηκε πολὺ ἡ σκέψη, ὅτι οἱ ὑψηλὰς αὐτὲς θεωρήσεις πραγματώνονται μέσα στὴν καθημερινότητα, στὸ ἐφήμερο. Δὲν ἀποκόπτομαι, δηλαδή, ἀπὸ τίς συνήθειες μέριμνες τῆς ζωῆς μου, ἀλλὰ τίς διῶνω μὲ τὴν προοπτικὴ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὴ ζωὴ μου. Ὅταν ἀσχολοῦμαι μὲ τὰ παιδιὰ, μὲ τὸ μαγεῖρεμα, μὲ τὴν ἐργασία μου στὸ σπίτι, μὲ γραφεῖο, στὸ ἐργαστάσιον δὲν «σχολλάζω» ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ μου μὲ τὸν Κύριον. Εἶμαι μαζί Του, εἶναι μαζί μου.

“Όλη ή οικόγένεια

Βέβαια, αυτό που αναφέραμε πιο πάνω μπορεί να είναι σχετικά εύκολο. Η δική μου, δηλαδή, προσωπική ζωή να πραγματοποιηθεί εύκολότερα γιατί με άφορα, και επί τέλους έχω μωρά και έλεγχο την κατάσταση. Όταν, όμως, πρόκειται για την πνευματική ζωή όλόκληρης της οικογένειας, συλλογικά, τότε τα πράγματα δυσκολεύουν περισσότερο.

Μπορεί ο ή ή σύζυγος να μην είναι του ίδιου πνεύματος, τα παιδιά να αντιδρούν, άλλα πρόσωπα συγγενικά να απορρίπτουν τις προτάσεις μας και ή οικογενειακή ατμόσφαιρα να γίνεται έντελώς ακατάλληλη για μιá ειρηνική πνευματική ζωή. Γνωρίζουμε περιπτώσεις, που οι σύζυγοι, οι γονείς θέλουν σώνει και καλά να επιβάλουν τις απόψεις τους ως προς τη θρησκευτική ζωή. Η επίμονη επιβολή έγκυμονεί κινδύνους όλοτελους απορρίψης των απόψεων που θέλουμε να επικρατήσουν. Τα παιδιά αντιδρούν, αντιτίθενται, οι σύζυγοι του «αντιθέτου» προνήματος ειρωνεύονται και ο αγώνας μας φαίνεται: χαμένος.

Εδώ απαιτείται ένας επιδέξιος χειρισμός. Η ύπομονη να αντικαταστήσει την επίμονη, ή υποβολή την επιβολή, ή απόκρυψη στο ταμείο τη φανέρωση της εσωτερικής πνευματικής ζωής. Εδώ θα έργασθαι «ο κρυπτός της καρδιάς άνθρωπος» να φέρει σε φώς τους καρπούς και τα χαρίσματα του Πνεύματος.

Μακρόπνοη προσπάθεια

Αυτό, όμως, θα γίνει σιγά - σιγά. Θα άρκεσθούμε στον «άρτον ήμῶν τον επιούσιον» κατά την υπόδειξη του Κυρίου. Δεν γίνονται όλα δια μιás. Ο γάμος μπορεί ίσως να σχεδιάζεται όλα δια παντός, άλλ' εκτελείται έφ' όρου ζωής. Είναι: «δρόμος μετ' έμποδίων», «άνώμαλος» αν θέλετε και «αντοχής», όχ: «ταχύτητας». Εμείς θέλουμε να γίνουμε πρωταθλητές σε όλα τα επίπεδα, σε όλες τις διαστάσεις του γάμου από την πρώτη κιόλας ήμέρα ή και την πρώτη νύχτα του γάμου. Το να θεωρούμε έτσι τα πράγματα θα ήταν βασικό μας λάθος. Αυτά δεν κατορθώνονται γρήγορα.

Συχνά άκοιμε να παραπονούνται οι άνθρωποι: «Δεν προσεύχομαι άρκετά' δεν έχω αυτήν την άρετή' δεν τα καταφέρνω με τον άνδρα μου, τα παιδιά, τους γονείς, τα πεθερικά μου». Βέβαια και δεν τα καταφέρνεις, γιατί αυτά απαιτούν μιá συνεχή μαθητεία. Θα πέσεις και θα σηκωθείς, θα ξαναπέσεις, θα σπάσεις τα μούτρα σου και πάλι: και πάλι. Θα θέσεις ενδιάμεσους στόχους. Θα φθάνεις σε τέλη (σκοπούς) που δεν θα είναι τα τέλη της ζωής σου, αλλά άτέλεστα τέλη. Η τελειότητά σου θα είναι: άτέλεστη. Θα θαδίζεις προς την τελειότητα και θα αναφωνείς:

«Αυτή οὖν ή τελεία τῶν τελείων άπέλειος τελειότης» (Ιωάννης της Κλίμακος).

Θά πρέπει: ακόμα, με την άσκηση της αυτογνωσίας υπό την καθοδήγηση σοφού πνευματικού πατέρα και γέροντα να λάβεις έμπειρία της πνευματικής ζωής και να μάθεις να διακρίνεις τα όρια και τα τάλαντά σου. Πόσα έχεις και τί κάνεις τελικά μ' αυτά; Για να μην απογοητευτείς συνέχεια, για να μη θέσεις ακατόρθωτους στόχους που δεν τους φθάνεις ποτέ. Γιατί έτσι φθάνεις σε άπόγνωση και άπελπίζεσαι. Η άπελπισία είναι ο πιο κακός σύμβουλος.

«Όταν δέ συνίωσι...»

Το ίδιο μπορεί να συμβεί και στις πιο οικείες και στενές σχέσεις του άνδρουόγνου. Εκεί είναι δυνατό να μάς περιμέγουν ποικίλες δυσκολίες, πικρίες και απογοητεύσεις. Η θαθεία αυτή εσωτερική του ζωής γεμίζει το ζευγάρι: με ύψηλή προσμονή και μεγάλες προσδοκίες. Πολλές φορές όμως εδώ δρέπει: πικρούς καρπούς, γεύεται: πικρό ψωμί.

Γιατί, σ' αυτόν εδώ ακριβώς τον χώρο έχουμε έκρηξη ποικίλων και πολυώνυμων δυνάμεων, που υπάρχει: ο κίνδυνος να παραμείνουν αυτόνομες, άένταχτες, και να δρουν έτσι άσκοπα και καταστροφικά. Δυνάμεις που είναι: δυνατό να μάς μπερδέψουν. Δυνάμεις που πιστεύουμε ότι: θα μπορούσαμε να τις τακτοποιήσουμε, να τις διοχετεύσουμε στηριζόμενοι: στις δικές μας δυνατότητες ενώ απαιτείται: μιá δυναμική πλαισίωσή τους.

Πολλές φορές κάνουμε το μοιραίο σφάλμα αυτή την οικεία πτυχή της συζυγικής μας ζωής να την άποσύρουμε από το βλέμμα του Θεού, να τη ζούμε απόκρυφα, να ξεχνάμε ότι: οι σύζυγοι: «εταν συνίωσιν οὐκ εικόνα άψυχον, οὐδέ εικόνα τινός τῶν επί της γῆς, άλλ' αὐτοῦ ποιούντες του Θεού», να μην επικαλούμεθα το όνομα και τη βοήθειά Του για την «όμόνοια ψυχῶν και σωμάτων». Η Έκκλησία μας όμως προσευχήθηκε και ευχήθηκε κατά την άκολουθία του μυστηρίου του γάμου γι' αυτήν ακριβώς την «όμόνοια».

“Όλες αυτές οι δυνάμεις για τις όποιες κάναμε λόγο, είναι: αλήθεια ότι: θέλουν μιá μετ' αμύρωση χωρίς όμως να χάσουν τον χαρακτήρα τους. Μεταμόρφωση μέσα από το πνεύμα του Θεού, μέσα από το πνεύμα της προσευχής. Η όμόνοια δεν είναι: άποτελεσμα των

δικών μας μόνο δυνάμεων, κι αυτές οι δυνάμεις άλλωστε δεν ανήκουν μόνο σ' ἑμᾶς. Χρειαζονται μιὰ υλικοπνευματική, ψυχosoματική μεταμόρφωση και ἀναγέννηση. Είναι αὐτὸ πού τόσο ἐπιτυχημένα ἐκφράζει ἡ εὐχή μετὰ τὸν καθαγιασμό τῶν τιμίων δώρων στὴ Λειτουργία τοῦ Μ. Βασιλείου: «Κύριε, τὰς συζυγίας αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἁμονοίᾳ διατηρήσον».

Τὸ μέγα αὐτὸ μυστικὸ τὸ εἶχε ὑποδείξει ὁ ἄγγελος Ραφαήλ (Ἀζαρίας) στὸν Τωβίτα, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ συναντήσουν τὴν Σάρρα, τὴν μέλλουσα γυναίκα του:

«Ὅταν δὲ προσπορεύῃ αὐτῇ, ἐγέρθητε ἀμφοτέροι καὶ βοήσατε πρὸς τὸν ἐλεήμονα Θεόν, καὶ σώσει ὑμᾶς καὶ ἐλεήσῃ» (Τωβίτ 5' 18).

Τὸ βιβλίον τοῦ Τωβίτ λίγο πῶς κάτω (ἡ' 4-9) δισώζει τὸ περιεχόμενο τῆς προσευχῆς αὐτῆς πού ἀπήγγειλε ὁ Τωβίτας, ἀφοῦ προέτρεψε τὴ Σάρρα σὲ προσευχή. Τὸ κείμενο εἶναι ἀποκαλυπτικὸ γι' αὐτὸ καὶ τὸ παραθέτουμε.

Ὡς δὲ συνεκλείσθησαν ἀμφοτέροι, ἀνέστη Τωβίτας ἀπὸ τῆς κλίνης, καὶ εἶπεν·

—ἀνάστηθι, ἀδελφή, καὶ προσευξάμεθα, ἵνα ἐλεήσῃ ἡμᾶς ὁ Κύριος.

Καὶ ἤρξατο Τωβίτας λέγειν·

—εὐλογητὸς εἶ, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ εὐλογητὸν τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον καὶ ἐνδοξον εἰς τοὺς αἰῶνας. εὐλογησάτωσάν σε οἱ οὐρανοί, καὶ πᾶσαι αἱ κτίσεις σου.

—οὐ ἐποίησας Ἀδάμ, καὶ ἔδωκας αὐτῷ βοηθὸν Εὐῶν στήριγμα τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.

ἐκ τούτων ἐγενήθη τὸ ἀνθρώπων σπέρμα.

—οὐ εἶπας· οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἀνθρώπον μόνον, ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν ὅμοιον αὐτῷ.

—καὶ νῦν, Κύριε, οὐ διὰ πορνείαν ἐγὼ λαμβάνω τὴν ἀδελφὴν μου ταύτην, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας ἐπίταξον ἐλεῆσαί με, καὶ αὐτῇ συγκαταγηρᾶσαι.

—καὶ εἶπεν μετ' αὐτοῦ· ἀμήν.

Καὶ ἐκοιμήθησαν ἀμφοτέροι τὴν νύκτα.

Ἐμεῖς, ὅμως, καθὼς προαναφέραμε, συχνὰ ξεχνᾶμε τίς πολυτίμες αὐτὲς ὑποθήκες καὶ λησμονοῦμε ὅτι ἡ ἀκολουθία τοῦ γάμου εἶναι κάτι πού πρέπει: «νὰ ἐπαναλαμβάνεταί», νὰ ἐπανέρχονται, δηλαδή, καὶ νὰ μελε-

τοῦν οἱ σύζυγοι αὐτὸ τὸ κείμενο κάθε τόσο. Νὰ ἐμβαθύνουν στὶς ἐννοιες πού περιέχει, νὰ παίρνουν δύναμη, φωτισμὸ, καθοδήγηση. Ἡ ἀκολουθία τοῦ γάμου εἶναι ἕνας «χάρτης πορείας», ἕνας «καταστατικὸς χάρτης» θάσει τοῦ ὁποῦ ρυθμίζονται οἱ διαδικασίες τῆς ἐγγάμης ζωῆς.

Γι' αὐτὸ ἄλλωστε καθὼς καὶ γιὰ ἄλλα ἐνδιαφέροντα σημεῖα τῶν συζητήσεων θὰ συνεχίσουμε στὸ ἐπόμενο τεῦχος.

1. Ὁ ἐντὸς εἰσαγωγικῶν τίτλος εἶναι ὁμιλία τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου. Τὸ ἀρχαῖο κείμενο μὲ εἰσαγωγή, μετάφραση καὶ σημειώσεις ἐξέδωσε ὁ Δ. Ν. Μωραΐτης στὴ Βιβλιοθήκη «Παύρου» ἀριθ. 96, Ἰωάννου Χρυσοστόμου (Παρθένω γιὰ), Ἀθήναι 1940. Ὁ Π. Στάμος, συγγέντρωσε σὲ νεοελληνικὴ ἀπόδοση Ὁμιλίες τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων, Ἀθήναι 1962. Πραγματικά, ὑφίσταται πρὶν ἀπὸ τὸ ὄνομα μία «Πατερικὴ Σχολὴ Γονέων». Βλ. Α. Μ. Σταυροπούλου, Ποιμαντικὴ προστοιμασία τῶν μελλονόφων, Ἀθήναι 1971, σ. 18.

2. Οἱ Ὁμιλίες αὐτὲς ἔγιναν στὸν Ἱ. Ναὸ τῆς Ἁγίας Φιλοθέης (Φιλοθέη Ἀθηνῶν), στὶς Σχολὰς Γονέων Καλλιπύλεως καὶ Καστέλλας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Πειραιῶς καὶ στὸν Χριστιανικὸ Ὁμιλο Φοιτητῶν καὶ Ἐπιστημόνων (Χ.Ο.Φ.Ε.).

3. Ἱ. Χρυσοστόμου, εἰς Κολοσσαεῖς ὁμιλία 12,5, PG 62, 387.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελίδα 118)

μακαριστὸς οἰκονόμος καὶ ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος Σκιαθοῦ Γεώργιος Ρήγας στὰ «Ζητήματα Ἑσπέρου» (Ἀθήναι 1954, σελ. 51-60) ἐπεσήμανε τίς σφαλереῖς διατάξεις τῶν Κανονίων καὶ τοῦ νεωτέρου Τυπικοῦ. Σχεδὸν συγχρόνως ὁ κ. Γεώργιος Μπεκατώρος στὶς δυὸ ἐμπεριστατωμένες καὶ ἐμβριθέστατες εἰσαγωγές του στὶς «Τάξεις τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν» τῶν ἐτῶν 1956 καὶ 1957 (ἀντίστοιχα σελ. 3-11 καὶ 5-13) ἀναλύει τὴν ἱστορία καὶ τὰ σφάλματα τῶν Κανονίων αὐτῶν καὶ προτείνει τίς ἀναγκαῖες διορθώσεις. Καὶ τὸ πῶς σημαντικὸ, ἔθεσε στὴ διάθεσι τῶν ἀρμοδίων ἐτοιμὴ ἐργασία του, γιὰ τὴ διόρθωσι τῶν κακῶς κειμένων. Βέβαια αὐτὸ προϋποθέτει ἀναθεώρησι τῶν ἐντύπων ἐκδόσεων, εὐκολωτέρα μὲν γιὰ τὸ «Εὐαγγελιστάριο» (παράλειψι ἢ ἀντικατάστασι τῶν «Κανονίων» τοῦ Γλυζωνίου), δυσκολωτέρα δὲ γιὰ τὸν «Ἀπόστολο», ὅπως θὰ ἰδοῦμε εὐθὺς ἀμέσως. Ἀσφαλῶς χρειάζεται καὶ ἀκριβεστέρα μελέτη καὶ σύγκρισι μὲ τὰ χειρόγραφα Εὐαγγελιστάρια γιὰ νὰ διορθωθοῦν καὶ παλαιότερα σφάλματα. Αὐτὰ ὅμως μποροῦν καὶ ἐπιβάλλεται νὰ γίνουν. Πρόκειται γιὰ ἀποδεδειγμένα λάθη, πού διασαλεύουν τὴν τάξι τῶν ἀναγνωσμάτων καὶ διασποῦν τὴν ἐνότητα τῆς λειτουργικῆς πράξεως.

(Συνεχίζεται)

ΟΙ ΑΘΛΟΙ ΤΟΥ ΣΑΜΨΩΝ*

(Κριτ. ιγ' 1 - ιστ')

Τοῦ ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ (†)

Ὅπως στήν παρούσα περίπτωση ὁ Σαμφὼν τίς ἀλεποῦδες. Βασίζεται: σ' αὐτὲς γὰρ νὰ πάρει ἐκδίκηση ἀπὸ τοὺς Φιλισταίους. Ὅχι: στήν ὑποτιθέμενη ἐξουπνάδα, ἀλλὰ στὸ ἔνστικτό τους μόνο. Τίς πανικοβάλλει: δέγοντας τίς οὐρές τους (κέρκους) καὶ κάνοντας τὰ ἀνύποπτα ζῶα φορεῖα καταστροφῆς στὰ σπαρτὰ τῶν ἀλλοφύλων. Ὅρμουν μπροστά, σωστὲς ἀστραπές, ζωντανὰ ἐναύσματα, μεταδίδοντας φωτιά στ' ἀμπέλια, στὰ στάχυα, στὶς ἐλιές. Δὲν ξέρουν φυσικὰ τί κάνουν. Ὑπακούουν στὸν ἄνθρωπο, μὴν ἔχοντας οἱ ὕδεις καμμιά διαφορά, κανένα λόγο κακίας πού νὰ τίς χωρίζε: ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του.

Βλέπουμε, μ' αὐτὸ τὸ δλέθριο τέχνασμα, ὅτι: στόλιζε τὸ Σαμφὼν, πλάι στή σωματικὴ δύναμη ἢ τὴν παράφορη τόλμη καὶ ἡ εὐστροφία τοῦ νοῦ, ἡ γόνιμη φαντασία. Ἦταν καὶ μιὰ ἰδιοφυῖα στήν πολεμικὴ τακτικὴ. Καὶ ὅλα αὐτὰ — πῶς ἀλλιώδεις; — ἐρμηνευμένα μετὴν παραδοχὴ μιᾶς ἀνωθεν χάρις καὶ φωτίσης.

Ἡ καταστροφὴ πού ἐπέφεραν τὰ πυροφόρα αὐτὰ ζῶα, ἦταν ἐντυπωσιακὴ. Δὲν ἄφησαν τίποτε τὸ σῶο στή γλωρῖδα. Μέσχα σὲ μικρὸ χρονικὸ διάστημα, ἡ γῆ κάηκε.

«6 Καὶ εἶπαν οἱ ἀλλόφυλοι: τίς ἐποίησε ταῦτα; Καὶ εἶπαν Σαμφὼν ὁ θυμῖος τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἔλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ ἐκ τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ ἀνέβησαν οἱ ἀλλόφυλοι: καὶ ἐνέπρησαν αὐτὴν καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἐν πυρὶ».

Ἀναρωτήθηκαν οἱ Φιλισταῖοι, ποιὸς τοὺς εἶχε κάνει: αὐτὸ τὸ κακὸ. Καὶ ἔμαθαν τὸν ἔνοχο καὶ τὴν αἰτία. Ἦταν ὁ Σαμφὼν, πού ἐκδικήθηκε μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ἐπειδὴ ὁ πεθερὸς του, στὸ διάστημα τῆς ἀπουσίας ἐκείνου, ἔδωσε τὸ χέρι: τῆς κόρης του σὲ ἄλλον.

Μ' αὐτὴ τὴν πληροφορία, ὁ κόσμος στράφηκε ἐναντίον τοῦ ἀπωτέρου φταίχτη. Οἱ νόμοι: τῆς ψυχολογίας τοῦ ὄχλου λειτούργησαν. Σὰν νὰ ἦταν ὅχι: πολλοὶ ἀλλὰ ἕνας καὶ μόνος ἄνθρωπος, ὁμοφώνησαν. Ἄντι νὰ περιορίσουν τὸ μένος τους στὸν ἀλλόφυλο Σαμφὼν, τὸ ἔστρεψαν σὲ πατέρα καὶ κόρη. Τοὺς εἶδαν σὰν ἠθικούς αὐτουργοὺς τῆς συμφορᾶς πού τοὺς ἐπληξε. Καὶ κινήθηκαν, κύμα πελώριο, πρὸς τὸ πατρικὸ σπιτί τῆς νύμφης. Ἀναποδίδοντας μὲ ἴδιο τρόπο τὸ κρίμα, ἔβαλαν φωτιά στὸ σπιτί πού στάθηκε ἀφετηρία τῆς ἐκδίκησης τοῦ ξένου.

Τοὺς σταμάτησε αὐτὸς στὸ δρόμο; Ἦ τὸς μίλησε μετὰ τὸν ἐμπρησμό; Ἄγνωστο.

«7 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς Σαμφὼν ἔαν ποιήσητε οὕτω ταύτην, ὅτι: ἢ μὴν ἐκδικήσω ἐν ὕμιν καὶ ἔσχατον κοπάσω».

Κάνοντάς το αὐτὸ στήν πρώτην γυναῖκα μου, εἶστε ἄξιοι: νὰ τιμωρηθῆτε. Δὲν θὰ ἤσυχάσω, ἂν δὲν δοῦμαι τὸ δίκαιο ἄχι: μου πάνω σας.

Περίεργη, φαινομενικὰ, ἡ ψυχροσύνησὴ του. Ἐνῶ πρῶτος ὁ ἴδιος στήριξε ὅτι: φοβερὸ διέπραξε, στή θεβαιότητα ὅτι: ἐκείνη ἢ οἰκογένεια εἶχε προσβάλει: τὴν τιμὴ του, κρίνοντας κόρη καὶ γονιὸ ἀξίους κάθε σκληρῆς ἀνταπόδοσης ἐκ μέρους του, τώρα τοὺς ὑπερασπίζει.

Τί σημαίνει: τέτοια νοσοτροπία; Δίχως ἄλλο, ἕνα εἶδος ἱποσιτισμοῦ. Μὴν ἠθική εὐαισθησία, πού τὴν ἐνέπνευαν διώματα εὐγενικά. Μικρὴ σημασία εἶχε τὸ ὅτι: ἦταν ἕνας ἄνδρας μὲ τόση μνησικακία. Μὲ ἰδιοσυγκρασία ἀσπονδῆ. Ἀνίκανος νὰ συμδιδάξεται. Στὸ βάθος του, θὰ ἔπρεπε νὰ παραδεχθοῦμε ὅτι: ὅχι μόνο ἡ φιλοπατορία, ἀλλὰ καὶ ὁ ἔρωτας ἔμεναν πάντα πηγὲς ἀγαθῆς. Κίνητρα, πού μπορούσαν νὰ τὸν κάνουν, ἂν καὶ τόσο βίαιο, νὰ δείχνει: ὅτι: ἦταν σὲ θέση νὰ κάνει: λεπτὲς συνειδησιακὲς διακρίσεις.

Πάντως, ἀπὸ κάθε ἀποψη, τὸ φιλότιμό του αὐτὸ τὸν ὕψωνε. Κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸν καταδικάσει. Ν' ἀπορήσει, ἔστω, γὰρ τὴν ὑπαρξὴ αὐτοῦ τοῦ ἄνθους στ' ἀγκάθια τῆς συνηθισμένης συμπεριφορᾶς τοῦ Σαμφὼν.

Καὶ ἀπὸ κάτι: τέτοιες λεπτομέρειες, πλάι στὰ ἐκθαμβωτικὰ τους κατορθώματα, οἱ ἀληθινὰ γενναῖοι: πιστοὶ μαρτυροῦν στὸν κόσμον τὸν ἀνωθεν φωτισμό τους. Ἐπαναλαμβάνουν, ἔτσι, τὰ λεγόμενα στήν Ὡδῆ, πού παρεντίθετα: στήν α' βίβλο τῶν Παραλειπομένων (ιστ' 8 κ.εξ.): «Γνωρίσατε ἐν λαοῖς τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ (τοῦ Κυρίου)» «... Ἀναγγείλατε ἐξ ἡμέρας εἰς ἡμέραν σωτηρίαν αὐτοῦ... Ἐξηγησθε ἐν τοῖς ἔθνεσι: τὴν δόξαν αὐτοῦ, ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς τὰ θαυμάσια αὐτοῦ... Ἐὐφρανθήτω ὁ οὐρανὸς καὶ ἀγαλλιᾶσθω ἡ γῆ καὶ εἰπάτωσαν ἐν τοῖς ἔθνεσι: Κύριος βασιλεὺς».

Μὲς ἀπὸ τὸ βίβιο τῶν πιστῶν του τέκνων, διδάσκεται: ἡ οἰκουμένη. Μαθητεύουν οἱ λαοὶ ἀπὸ τοὺς αἰῶνες. Εἶναι: μιὰ ἀπέραντη σχολή, πού λειτουργεῖ μὲ ἐποπτικὰ μέσχα, μὲ εἰκόνας - σύμβολα ἀληθειῶν εὐγλωττα.

Μάταιο μάθημα; Εἶναι: μιὰ ὑπερβολὴ ἢ ἀπόφανση τοῦ Ἐγγέλου ὅτι: ἡ Ἱστορία ἕνα διδάσκει, τὴν ἀνικανότητα τῶν ἀνθρώπων νὰ φρονιματίζονται: ἀπ' αὐτὴ. Ἡ εὐφράδεια τῶν ἔργων εἶναι: πάντα πιὸ πειστικὴ ἀπὸ τὰ λόγια.

*Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 108 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7-8 τεύχους.

(Συνεχίζεται)

ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΟΣΜΟ*

Τοῦ Πρεσβ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ
Δ/ντοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου Πατρῶν

Β'. Μετά καί ἀπ' τὶς γενικὲς αὐτὲς ἀρχὲς τῆς ποιμαντικῆς διακονίας περνάμε στὴ δευτέρη δέση τῶν σκέψεών μας, πού, ὅπως ἤδη εἴπαμε, ἀφοροῦν τὸ π ο ἰ μ ν ἰ ο καὶ τὰ π ρ ο β λ ῆ μ α τὰ τοῦ μέσσα στὶς σύγχρονες κοινωνίες δομῆς.

Βασικὴ προϋπόθεση μιᾶς σοβαρῆς καὶ υπεύθυνης ποιμαντικῆς διακονίας σήμερα εἶναι ἡ γνωριμία μὲ τὸ ποίμνιο καὶ ἡ μελέτη σὲ βάθος τῶν προβλημάτων του, ὅπως αὐτὰ ξεδιπλώνονται στὴν καθημερινὴ ζωὴ. Καμμιὰ μέθοδος ποιμαντικῆς δὲν πρόκειται νὰ ἐπιτύχει χωρὶς νὰ προηγηθεῖ ἡ γνώση τῆς προσωπικότητος τοῦ ποιμαινομένου καὶ ἡ μελέτη τοῦ περιβάλλοντος μέσα στὸ ὅποιο ζεῖ καὶ κινεῖται. Τὰ προβλήματα τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου εἶναι κατὰ κοινὴ ἔμολογίαν καὶ πολλὰ καὶ δύσκολα. Μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸν πληθωρικὸ προβληματισμὸ δὲν μπορεῖ ἡ Ἐκκλησία νὰ μένει ἀπροβλημάτιστη. Οὔτε πρέπει νὰ κρατήσῃ ἀρνητικὴ στάση οὔτε θέδαια καὶ νὰ φοβηθεῖ νὰ προχωρήσῃ στὴν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων πού καθημερινὰ προκύπτουν. Εἶναι ἀνάγκη καὶ χωρὶς καθυστέρηση νὰ προχωρήσῃ στὴν σοβαρὴ καὶ προσεκτικὴ ἀντιμετώπισή τους πρὶν εἶναι ἀργά. Ἄς σπεύσῃ νὰ προλάβῃ: ἄλλες λύσεις... πού ὀλοένα καὶ περισσότερο προβάλλονται μὰ πού ὅμως δὲν εἶναι συμφέρουσες γιὰ τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ. Ἡ ποιμαντικὴ ψυχολογία καὶ κοινωνιολογία πολὺ μποροῦν νὰ βοηθήσουν τὸν ποιμένα στὸ νὰ γνωρίσῃ τὸ ἔδαφος μέσα στὸ ὅποιο καλεῖται νὰ δουλέψῃ. Ἴσως εἶναι περιττὸ νὰ υπογραμμίσουμε πῶς οἱ κοινωνικὲς ἀλλαγές πού ὄλοι μας διαπιστώνουμε καθημερινὰ εἶναι σεῖσμικῆς καὶ ἐπομένως διαμορφώνουν ὄλο καὶ νέες προϋποθέσεις γιὰ τὴν ποιμαντικὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας. Κι ἄς μὴ ξεχνοῦμε πῶς μέσα ἀπ' αὐτὲς τὶς κοινωνικὲς ἀλλαγές καὶ μεταρρυθμίσεις περνάει ἀναγκαστικὰ ἡ πνευματικὴ ἀνακαίνιση τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὴν ὁποία τὴν εὐθύνῃ θέδαια ἔχει ἡ Ἐκκλησία. Τὰ προβλήματα πού προκύπτουν καὶ πού ὅπωςδήποτε δυσκολεύουν τὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ποικίλα καὶ σὲ ἀρκετὲς περιπτώσεις ἔχουν πάρε: οἰκουμενικὲς διαστάσεις. Δειγματοληπτικὰ θὰ θίξω στὴ συνέχεια μερικὰ κατὰ τρόπο, ὅσο μπορῶ, ἐπιγραμματικῶς.

1ο) Ἡ ὄλο καὶ περισσότερη ἐκκοσμίκευση τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος διακατέχεται ἀπὸ ἓνα πάθος χειραφέτησης ἀπὸ τὸ Θεό, καθὼς ὄλοι διαπιστώνουμε πῶς ὀλοένα καὶ περισσότερο ὁ Θεὸς ἀπουσιάζει ἀπ' τὴ σκέψη, τὴ νοσηροπία καὶ τὴ ζωὴ τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἀπομακρύνθηκε ἀπ' τὸ Θεὸ

δρέθηκε φυλακισμένος σ' ἓνα κλειστὸ καὶ τόσο πληκτικὸ κόσμο.

2ο) Ἡ ὀλοένα καὶ περισσότερη «ἀποπροσωποποίηση», τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατάντησε ἀνώνυμη μονάδα σὲ ἀνώνυμο πλῆθος. Αὐτὴ ἡ μαζικοποίηση τῆς ζωῆς τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου τοῦ σαλάκωσε γιὰ νὰ μὴ πῶ ὅτι τοῦ ἀφαίρεσε τὴν προσωπικότητα καὶ φυσικὰ τοῦ ἀλλοίωσε ἐπικίνδυνα τὴν ταυτότητα. Τὸ πῶς τώρα ὁ ποιμὴν θὰ ἀναζητήσῃ: «κατ' ὄνομα» τὸν ποιμαινόμενὸ του μέσα σ' αὐτὸ τὸ χάος καλεῖται νὰ τὸ ὄρει: ἡ Ἐκκλησία.

3ο) Ἡ χωρὶς προηγούμενο κινητικὸτητα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἔνεκα τούτου πολὺ μεγάλη καὶ πολὺ ἐλεύθερη διακίνηση τῶν ἰδεῶν — ἡ ὁποία, ἄς σημειωθεῖ, πῶς σὲ πολλὰς περιπτώσεις εἶναι ἀρκετὰ μονόπλευρη καὶ ἐπομένως ὄχι καὶ ἐλεύθερη — μὲ ἀποτέλεσμα ἡ ποιμαντικὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας νὰ διεξάγεται μέσα σ' ἓνα πολὺ δύσκολο κλίμα ποικίλης ιδεολογικῆς σύγχυσης. Ὁ Τουρισμὸς π.χ. θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε πῶς εἶναι ἓνας πειρασμὸς γιὰ τὴν ποιμαντικὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας.

4ο) Ἡ στρατευμένη ἀθεΐα πού μ' ὄλα τῆς τὰ μέσα μεθοδικὰ, συστηματικὰ καὶ μὲ προοπτικὴ καλλιέργει τὸ θρησκευτικὸ ἀποχρωματισμὸ, πού — ὡς γνωστὸ — ἄρχισε ἀπ' τὴν ἐποχὴ τῆς Διαφώτισης καὶ σήμερα ἔφθασε στὸν κολοφῶνα του. Τὸ θέμα θέδαια εἶναι τεράστιο. Ἐδῶ ἀπλῶς τὸ θυμίζω.

5ο) Ἡ κρίση πού περνάει ἡ οἰκογένεια ἀποτελεῖ ἴσως τὸ πιδὸ μεγάλο πρόβλημα στὴν ποιμαντικὴ προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ διαφοροποίηση τῶν ρόλων μέσα στὴν οἰκογένεια εἶναι μιὰ πραγματικὴ ἐπανάσταση μέσα στὴ σύγχρονη κοινωνία μὲ φοβερὰ δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις.

6ο) Τὸ σύγχρονο ἀστικὸ περιβάλλον ὅπως εἶναι δομημένον ὄχι ἀπλῶς δυσκολεύει τὴν ποιμαντικὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἀποτελεῖ γι' αὐτὴν ἓνα τεράστιο ποιμαντικὸ πρόβλημα. Αὐτὸ τὸ καταλαβαίνουμε καλλίτερα ἀν σκεφθοῦμε πῶς δύσκολα λειτουργεῖ ἡ ποιμαντικὴ διακονία τῶν μεγάλων ἐνοριῶν. Πῶς δύσκολα ποιμαίνεται ἡ πολυκατοικία.

7ο) Ἡ πληθώρα τῶν ψυχικῶν ἀσθενειῶν πού παρατηροῦνται ἀπ' τὴν παιδικὴ ἡλικία μέχρι καὶ τὴ γερωνική. (Ψυχώσεις - νευρώσεις - σχιζοφρένεις - παράνομες - μελαγχολίες - παραληρήματα - καταθλιπτικὲς καταστάσεις - ὑστερίες - διάφορες ψυχο-νευρωτικὲς διαταραχές - ἀγχῶδεις νευρώσεις κ.ἄ.).

8ο) Οἱ νέοι μας ὅταν ζοῦν μέσα σ' ἓνα τέ-

(* Σύνεχεια ἐκ τῆς σ. 112 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7-8 τεύχους.

τοιο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον είναι φυσικό να μη είναι καθόλου εύκολο: σέ ποιμαντική καθοδήγηση, αν μάλιστα υπολογίσουμε πώς τους νέους μας ιδιαίτερα μαστίζει: και η μάλιστα του αιώνα μας, τὰ ν α ρ κ ω τ ι κ ἄ.

9ο) Τὰ μέσα μ α ζ ι κ ῆ ς ἑ ν η μ ἔ ρ ω σ η ς ὅπως λειτουργοῦν πολλές φορές σέ παγκόσμια κλίμακα ἀντιστρατεύονται ἢ και πολεμοῦν τὴν ποιμαντική προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ αὐτὰ διαμορφώνουν μιὰ ἄλλη νοοτροπία και καθιερώνουν ὄλο και νέες συνθήκες στὸν κοινωνικό χῶρο.

10ο) Τὸ π ε ν θ ἡ μ ε ρ ο δημιουργεῖ προβλήματα στὴν ποιμαντική τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ, ὡς γνωστό, ἔχει δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις στὸν ἐκκλησιαστικὸ τῶν πιστῶν, πού ἀπ' τὴν Παρασκευὴ τὸ μεσημέρι φεύγουν συνήθως ἀπ' τὴν ἐστία τους γιὰ νὰ περάσουν κάπου ἄλλοῦ τὸ Σάββατοκύριακο και φυσικά νὰ μη μποροῦν — πολλές φορές — και ἀν ἀκόμη θέλουν, νὰ ἐκκλησιασθοῦν.

11ο) Ἡ ἀ π ὅ σ τ α σ η ἀνάμεσα σ τ ῆ γ λ ῶ σ α τῶν νέων και στὴν πατροπαράδοτη γλῶσσα τῆς λειτουργικῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἄλλο αὐτὸ σοβαρὸ ποιμαντικὸ πρόβλημα πού πρέπει: σύντομα ἢ Ἐκκλησία νὰ ἀντιμετωπίσει: κατὰ τρόπο θετικό.

12ο) Τὸ θέμα « σ ε ξ ο υ α λ ι κ ἔ ς μ ε ι ο ν ὀ τ η τ ε ς » πού ἀρχίζει: νὰ ἀποτελεῖ και γιὰ τὸν τόπο μας σοβαρὸ κοινωνικό πρόβλημα εἶναι: ἓνα ἀκόμη ποιμαντικὸ πρόβλημα, ὅπως και ἡ ἐγκληματικότητα πού παίρνει: και αὐτὴ καθημερινὰ ἀνησυχητικὲς διαστάσεις.

Ὅμως διαισθάνομαι πὼς Σὰς κούρασα μὲ τὴν ἀπαρίθμηση ποιμαντικῶν προβλημάτων γι' αὐτὸ θὰ σταματήσω ἐδῶ γιὰ νὰ μῦθ ἀμέσως στὴν τρίτη δέση τῶν σκέψεών μου, πού ἀναφέρονται, κατὰ ἓνα γενικό τρόπο, σ τ ῆ ν π ρ α κ τ ι κ ῆ ἄ ν τ ι μ ε τ ὶ π ι σ η τ ο ὦ π ο μ α ν τ ι κ ο ὗ π ο β λ ῆ μ α τ ι σ μ ο ὦ τ ῆ ς Ἐ κ κ λ η σ ι ἄ ς. Σημειώνοντας, λοιπόν, αὐτὲς τίς σκέψεις ὑπογραμμίζω στὴν ἀγάπη Σας τὰ ἑξῆς:

1) Γιὰ τὴν ποιμαντικὴ ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων τῆς σύγχρονης ἐποχῆς τὸ πρῶτο πού, νομίζω, ἀπαιτεῖται: εἶναι: ἡ π ρ ο σ γ ε ἰ ὼ σ η στὴν ἱστορικὴ σημερινὴ πραγματικότητα. Νὰ θυγοῦμε, δηλαδή, ἀπ' τὸ καθῶνι μας, ἀν ἐπιτρέπεται ἢ φράση, και νὰ μποῦμε στὴ σκληρὴ πραγματικότητα τῆς ζωῆς ἐγκαινιάζοντας ζωντανὸ ποιμαντικὸ διάλογο μὲ τὸν ἄνθρωπο και τὰ προβλήματά του. Σὲ καμμιά περίπτωση ἢ ποιμαντικὴ μας σήμερα μπορεῖ νὰ εἶναι: ἓνα πρόχειρο σ υ ν τ α γ ο λ ὀ γ ῖ ο. Χωρὶς νὰ ἀκούμε, νὰ κατανοοῦμε και νὰ σεβόμαστε τὸν ἄνθρωπο, κατὰ τὸ μέτρο τῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ, δὲν μποροῦμε νὰ ἰσχυρίζομαστε πὼς εἴμαστε ποιμένες «κατὰ τὴν καρδίαν» τοῦ Θεοῦ. Ποιμαντικὸς διάλογος σημαίνει: δ ι ε ἰ σ θ υ σ η τ ο ὦ ν ο ὗ και τῆς καρδίας τοῦ ποιμένος στὸ δάθος τῆς ψυχῆς τοῦ ποιμανομένου μας ὅποιος και ἂν εἶναι. Εἶναι: καλλίτερα ν' ἀκούμε και νὰ καταλαβαίνουμε τὸν ἄνθρωπο παρὰ νάμαστε πληθωρικοί σὲ συμβουλὲς και κατευθύνσεις, πού, ὅπως δείχνουν τὰ πράγματα, πολλές φορές φέρνουν τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος κουρασμένος ὅπως εἶναι: ἀπ' τὰ πολλά πού ἀκούει: και θλίπει: δὲν ἀν-

τέχει: στὰ πολλά, και πολλές φορές, κούφια και ἀνάλατα λόγια, ἔστω και ἂν αὐτὰ θγαίνουν ἀπ' τὸ στόμα Κληρικοῦ, «ἀμεινόν ἐστιν σιωπᾶν και εἶναι, ἢ λαλοῦντα μὴ εἶναι» (Ἄγ. Ἰγνάτιος).

2) Τὰ ποιμαντικὰ προβλήματα δὲν ἀντιμετωπίζονται μὲ ἓνα ἀδιάρκτο « κ α τ η γ ο ρ η τ ῆ ρ ι ο » πού μερικές φορές ἐξαπολύουμε κατὰ τοῦ ἔστω παρεκτρεπομένου ποιμνίου μας. Ὅλοι μας γνωρίζουμε τὰ ἀποτελέσματα μιᾶς τέτοιας τακτικῆς. Ἀπαιτεῖται: ιδιαίτερα στὴ σημερινὴ ἐποχῆ, προσοχὴ στὸ τί λέμε και πὼς τὸ λέμε.

3) Εἶναι: ἄμεση ἀνάγκη ἢ Ἐκκλησία νὰ ὀργανώσει: συστηματικὴ ποιμαντικὴ στρατηγικὴ γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων πού προκύπτουν ἀπ' τὸν τ ο υ ρ ι σ μ ὸ και τὴν σχεδόν, ἐλεύθερη πλέον, διακίνηση τῶν ν α ρ κ ω τ ι κ ῶ ν. Ὑπάρχουν πολλοὶ και ποικίλλοι κίνδυνοι: πού προέρχονται: ἀπ' τὸ παγκόσμιο ἄλογο φαινόμενο τοῦ τουρισμοῦ, ὁ ὅποιο: ἀπειλοῦν τὴν ἀκεραιότητα τοῦ ἀνθρώπου: πρῶτον, οἱ ὅποιοι: — ἀν θέλετε — ἀπειλοῦν τὴ διατήρηση τῆς θρησκευτικῆς, πολιτικῆς και ἔθνικῆς ταυτότητας τοῦ λαοῦ μας. Δυστυχῶς ὁ τουρισμὸς ἔχει: συνδεθεῖ και μὲ τὴν ἐγκληματικότητα, τὴν κερδοσκοπία και τόσα ἄλλα. Τὸ τουριστικὸ φαινόμενο ὅπως ἐξελίσσεται: εἶναι: μιὰ πρόκληση και μιὰ πρόκληση και ἔτσι: πρέπει νὰ τὸ ἀντιμετωπίσει: ἢ διοικήσει Ἐκκλησία, ἐνημερώνοντας τὸ πλήρωμά τῆς σοβαρὰ και υπεύθυνα και συνεργαζόμενη μὲ τοὺς ἀρμόδιους φορεῖς τῆς πολιτείας. Εἶναι: γνωστὸ πὼς πολλὰ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων μετακινοῦνται: κάθε χρόνο σὲ ξένες χῶρες ἢ στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας τους γιὰ νὰ περάσουν τὸν ἐλεύθερο χρόνο τους. Αὐτὸν τὸν ἐλεύθερο χρόνο τους μπορεῖ ἢ Ἐκκλησία νὰ ἀξιοποιήσει: βοηθώντας αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀνακαλύψουν στὸ χρόνο τῆς ἀνάπαυσής τους μαζί μὲ τίς φυσιολογικὲς, μαρτυρικές, κοινωνικὲς, και τίς πνευματικὲς ἀξίες. Μπορεῖ ὁ τουρισμὸς νὰ γίνει: μιὰ εὐκαιρία βαθύτερης ἐπικοινωνίας μὲ τὴ φυσικὴ δημιουργία, μὲ τὸν συνάνθρωπο και μὲ τὸν Θεό. Μιὰ συνεννόηση και συνεργασία τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὰ τουριστικὰ πρακτορεῖα, ὥστε ἐκεῖνα πρῶτα νὰ δίνουν τὴ χριστιανικὴ μαρτυρία και στὴ συνέχεια ὀργανωμένους ὁμάδες πιστῶν μὲ κληρικούς ἐπικεφαλῆς νὰ πλησιάζουν τὰ τουριστικὰ γκρουπ γιὰ νὰ προσφέρουν ἔμπρακτα τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, βοηθώντας τοὺς ξένους αὐτοὺς ἀνθρώπους νὰ γνωρίσουν τὸ θησαυρὸ τῆς Ὁρθοδοξίας (ναοὺς, λατρεία, μοναστήρια) και τὸν πλοῦτο και τὸ μεγαλεῖο τοῦ πολιτισμοῦ μας. Φυσικά μιὰ τέτοια προσπάθεια ἔχει: ἀρκετὲς δυσκολίες, πού δὲν εἶναι: ὅμως ἀξεπέραστες.

4) Ἡ κλονισμένη ο ἰ κ ο γ ἑ ν ε ι α περιμένει τὴν ποιμαντικὴ μας βοήθεια. Ἄλλο στήριγμα δὲν ἀπέμεινε γι' αὐτὴν παρὰ μόνο ἢ Ἐκκλησία. Ὁ κάθε ἐφημέριος μπορεῖ στὴν ἐνορία του, ὅσο τοῦ εἶναι: δυνατό, νὰ ἐπισημιάει: τίς περιπτώσεις τῶν κλονισμένων οικογενειῶν και νὰ προχωρεῖ μεθοδικὰ και διακριτικὰ στὴν ἀντιμετώπιση τῶν σχετικῶν προβλημάτων μὲ τὴ βοήθεια και ἐνίσχυση και τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Ἡ φροντίδα μας πρέπει: νὰ εἶναι: ἐπίκαιρη και ἔγκαιρη.

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

Τοῦ κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΕΡΟΥΣΗ

«Δ ὦ σ τ ε φ ὦ ς».

Παρόλα αὐτὰ ἔμως ἡ Τηλεόραση ἔχει τὴν εὐεργετική προσφορά της. «Δῶστε φῶς καὶ ὁ λαὸς θὰ βρεῖ τὸ δρόμο του» ἔγραψε ὁ Δάντης. Καὶ ὑπάρχει κάθε δυνατότητα ἢ Τηλεόραση, ὁ κινηματογράφος, τὸ θέατρο, νὰ ἐκπέμπουν καὶ «φῶς» μὲ τὸν ἦχο, τὴν εἰκόνα, τὸ χρῶμα, τὴν κίνηση καὶ τὴν πρόκλησή τους. Κι ἔτσι νὰ ἀποδειχτεῖ ὅτι πράγματι εἶναι κι αὐτή, ἡ Τηλεόραση, ἓνα σπουδαῖο δῶρο τοῦ Θεοῦ στὰ χέρια υπεύθυνων καὶ σοβαρῶν ἀνθρώπων, ὅπως δέχεται καὶ ἡ Ἐκκλησία μας.

«Ἡ εἰκόνα μὲ τὴ δύναμι τῆς παραστατικότητος μεταδίδει στοὺς ἀπαίδευτους μηνύματα μὲ μεγαλύτερη ἐνάργεια ἀπὸ τὸ λόγο, «ὥστε μείζων ἢ εἰκὼν τοῦ λόγου. Καὶ τοῦτο Θεοῦ προνοία γέγονε διὰ τοὺς ἰδιώτας ἀνθρώπους». Θὰ προσθέσω ὅτι τοῦτο ἰσχύει γιὰ ὅλους. Ἡ δύναμι: ὑποβολῆς τῆς εἰκόνας καὶ μάλιστα τῆς σειρᾶς ἐναλλασσομένων εἰκόνων, ὡς ἡ τηλεόρασι, ἐπαληθεύεται σήμερα» (Ἡλία Οἰκονόμου, «Γλῶσσα καὶ εἰκόνα, λεωφόροι ἐπικοινωνίας»).

Στὸ σημεῖο αὐτό, γιὰ μιὰ δηλ. μελλοντική Τηλεόραση, πού θὰ βοηθάει πραγματικά στὴ «Μεγάλη Ἐπικοινωνία» τῶν ἀνθρώπων καὶ στὴν τροφοδότηση τῆς ὄρασης μὲ «Φῶς» ἐλευθερίας κι ἀδέσμευτης Ἀλήθειας, ἢ Ὁρθοδοξία θὰ μπορούσε νὰ διαδραματίσει, καὶ σὲ εὐρωπαϊκὸ ἐπίπεδο, ἀποφασιστικὸ ρόλο.

Οἱ ρίζες τῆς Εὐρώπης εἶναι σαφέστατα χριστιανικές. Καὶ δὲν τὸ ξεχνοῦν οἱ λαοὶ της! Γι' αὐτό, ἀπὸ χρόνια τώρα, στὴ Γερμανία, στὴν Ἰταλία, στὴ Γαλλία, ἀλλὰ καὶ στὴν Ἀμερική μεταδίδονται ἐξαισία θρησκευτικὰ τηλεοπτικὰ προγράμματα, πού ἐνημερώνουν καθημερινὰ πάνω στὰ ἀνθρώπινα προβλήματα. Ἐνισχύουν τὸ χριστιανικὸ φρόνημα καὶ δίνουν τὴν «ἄλλη» λύση στὰ καθημερινὰ προβλήματα.

Βέβαια καὶ ἡ ἐλληνική Τηλεόραση, ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ, προσφέρει μερικά, ἐπετεινὰ προγράμματα. Ἀλλὰ αὐτὰ εἶναι πρόχειρα καὶ ἀμεθόδευτα. Χρόνια τώρα τροφοδοτεῖται ὁ λαὸς μας μὲ «κονσέρβες εἰσαγόμενες», πού ὄχι μόνο δὲν βοηθοῦν σὲ μιὰ πνευματικὴ καὶ ἱστορική ἐνότητα καὶ ἀνωτερότητα, μὰ ἀντίθετα, ἀξάνουν τὴν σύγχυση τῆς ἀναζήτησης καὶ νοθεύουν τὴ σωστή ἔκφραση καὶ παράδοση τῶν Ἑλλήνων. Κι αὐτό, γιὰτι ἀγνοοῦν ἴσως, ὅσοι κατευθύνουν τὴ μαγεία τῆς ὁθόνης

καὶ τὸ μυστήριό της στὸν τόπο μας, ἐκείνο πού εἶπε ὁ Πίντερ: «Τὸ παρελθὸν εἶναι ὁ ἴδιος ὁ ἑαυτός μας σὲ μιὰ πὺδ παλιά μορφή». Δηλαδή ὅτι: ἓνας πνευματικὸς φορέας, σὰν τὴν Τηλεόραση, πρέπει νὰ φέρνει ὅλο τὸ βάρος τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῆς τῆς χώρας.

Καὶ τὸ ἀγνοοῦν, γιὰτι δὲν θέλουν ἢ καμῶνονται ὅτι δὲν ξέρουν, πῶς τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον αὐτοῦ τοῦ τόπου περνᾶει ἀναγκαστικά μέσα ἀπὸ τὴν Ὁρθοδοξία. Τὴ βυζαντινὴ καὶ Νεοελληνική Ὁρθοδοξία, πού ὄχι μόνο ὡς Κιῶτός, διαφυλάει τὴν πίστη, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ τὸν πολιτισμὸ, τὴν ἐνότητα, τὴ διάρκεια καὶ τὴ φυσιογνωμία τοῦ Γένους. Καὶ μάλιστα τὴν ἱστορική τούτη στιγμή πού: «Ἡ ἀπεριόριστη αὔξηση τῆς παραγωγῆς τῶν ὀπτικοακουστικῶν προϊόντων, ἢ ὅποια διευκολύνεται ἀπὸ τοὺς δορυφόρους καὶ τὴν καλωδιακὴ Τηλεόραση, κινδυνεύει νὰ ἰσοπεδώσει τὸν εὐρωπαϊκὸ πολιτισμὸ...», ὅπως τονίζουν σπουδαῖοι συγγραφεῖς καὶ κινηματογραφιστές, σὰν τὸν Φελλίνι, τὸν Ἀντονιόν, τὸν Σκόλα, τὸν Μοράβια.

Σ' ἓνα καλοπροαίρετο διάλογο, ἀνάμεσα στὴν Ἐκκλησία καὶ στοὺς παράγοντες τῶν ἐλληνικῶν μέσων ἐπικοινωνίας, ἴσως σὲ ἀνώτερο ἐπίπεδο, θὰ ἀποδειχνοῦν μὲ μοναδικὴ διαφάνεια, ἢ ἀνάγκη πνευματικῆς ἐπιστροφῆς τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν Πολιτεία, γιὰ τὴν ἀποτροπὴ ἀφελληνισμοῦ, ἰσοπέδωσης κι ἀποδράκωσης τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Συχνὰ ἀνυρωτίζονται οἱ τηλεθεατῆς ἂν ἢ ἐλληνική Τηλεόραση εἶναι ἐλληνική!

Πολὺ χαρακτηριστικὰ καὶ γενναῖα ἔγραφε στὶς «Τομὲς» τοῦ ὁ μακαριστοῦ Χρῆστος Φιλίππιδης:

«... ὅλες οἱ νόμιμες καὶ παράνομες ἐξουσίες θάλλουν κατὰ τῆς πίστεως τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ...». Ἐγὼ «... ἢ ἀνθελληνική ἰντελιγκέντσια ναρκισσεύεται νὰ κάνει τὴν προοδευτική, ὑποσκάπτοντας ἀπὸ ἰδιοτέλεια, τὰ θεμέλια τοῦ λαϊκοῦ ἤθους».

Ἄν ἔμως φάχουμε εἰλικρινὰ νὰ ἀποσαφηνίσουμε τὸ ἰδεολογικὸ περιεχόμενον τοῦ Ἔθους καὶ τοὺς δείχτες πορείας μας, δὲν ἔχουμε, παρὰ νὰ διαβάσουμε στ' Ἀπομνημονεύματα τοῦ Μακρυγιάννη, «στ' ἄλλο στορικὸ» πῶς ἐκείνος τὸ συνοφίξει: σὲ λίγες ἀράδες:

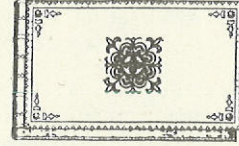
«... ὅτι χωρὶς ἀρετὴ καὶ θρησκεία δὲν σχηματίζεται κοινωνία οὔτε βασίλειον. Καὶ πράγμα τζι:δαῖρικόν πολυτίμητο, ὅπου τὸ βαστάξαμεν εἰς τὴν τυραγνία τοῦ Τούρκου, δὲν τὸ δίνομεν τώρα, οὔτε τὸ καταφρονοῦμεν οἱ Ἕλληνες».

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 105 τοῦ ὑπ' ἀρ. 7-8 τεύχους.

(Συνεχίζεται)

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

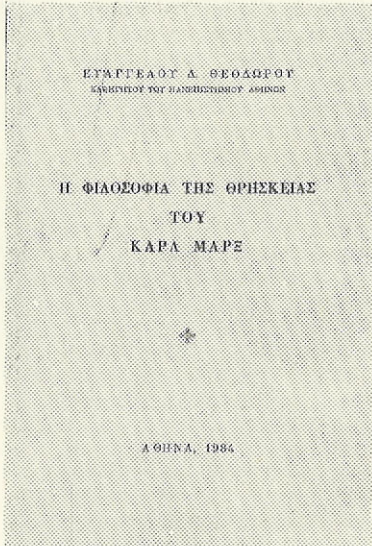

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου
Καθηγητού Παν)μίου Ἀθηνῶν

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ
ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ
ΤΟΥ ΚΑΡΛ ΜΑΡΞ

Πολλοί είναι εκείνοι που γράφουν, μιλοῦν γιὰ τὸν Μαρξισμό καὶ πιστεύουν σ' αὐτὸν σήμερα. Κι' ἀκόμα περισσότεροι εἶναι ἐκεῖνοι, που παίρνουν ἀμετακίνητες θέσεις πάνω στὶς ἀπόψεις καὶ στὶς θεωρίες που ἔχει, γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὴ ζωὴ, τὴν κοινωνία καὶ τὴ θρησκεία.

Ὅμως λίγοι, πολὺ λίγοι εἶναι αὐτοί, που στοὺς κρίσιμους καιροὺς μας, τῶν ἰδεολογικῶν διακινήσεων, γνωρίζουν τί εἶπε ἐπακριβῶς ὁ Μάρξ καὶ πῶς ὑλοποιεῖται αὐτὸ σήμερα ἀπὸ τὸν «ὕπαρκτη σοσιαλισμὸ».

Ἰδιαίτερα, εἶναι πολλοὶ ἐκεῖνοι —καὶ μάλιστα ἡγέτες— που στὸν ἐκκλησιαστικὸ χῶρο κρίνουν, κατακρίνουν καὶ ἐρμηνεύουν τὸν μαρξιστικὸ δογματισμὸ στὰ θέματα τῆς θρησκείας, δίχως νὰ ἔχουν μιὰ ἐρευνημένη καὶ κατοχυρωμένη, ἐπιστημονικὴ ἀπόψη.

Αὐτὸ, τὸ τεράστιο κενὸ γνώσης καὶ ὀπλισμοῦ, ἔρχεται νὰ καλύψει μὲ τὸ βιβλίον του «Ἡ Φιλοσοφία τῆς Θρησκείας τοῦ Κάρλ

Μάρξ» ὁ κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου, Καθηγητῆς Παν)μίου Ἀθηνῶν.

Μέσα στὶς πυκνὲς ἑκατὸ σελίδες τοῦ βιβλίου του, μὲ πλούσια βιβλιογραφία, παρουσιάζεται τὸ θέμα εὐληπτο καὶ κατοχυρωμένο, ἱκανὸ νὰ ἐφοδιάσει καθένα ἐργάτη τοῦ πνεύματος μὲ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα που χρειάζονται.

Πρόκειται γιὰ ἓνα ἐπιστημονικὸ ἐγχειρίδιον. Ταυτόχρονα ὅμως εἶναι καὶ ἐρευνα καὶ ἀνάλυση καὶ ἱστορία, που σφαιρικὰ ἐξαντλεῖ τὸ ὅλο θέμα καὶ μὲ τὴν ἀνατομία, που ἐπιχειρεῖ, εἰσάγει τὸν ἀναγνώστη στὸ πιὸ καίριο ζήτημα τοῦ ἱστορικοῦ ὕλισμοῦ. Γιὰ τὸ Μαρξισμὸς διατείνεται πῶς εἶναι κοσμοθεωρία καὶ ὡς τέτοια ἔχει σαφεῖς θέσεις γιὰ τὸν Χριστιανισμό. Καὶ ἔχει!

Ὅμως ποιὲς εἶναι, καὶ πῶς ἐμφανίζονται σήμερα αὐτὲς οἱ θέσεις, μὰς τὸ παρουσιάζει ἀνάγλυφα, μὰ καὶ αὐστηρὰ ἱστορικά, ὁ συγγραφέας στὸ βιβλίον του αὐτό.
Φς

Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη

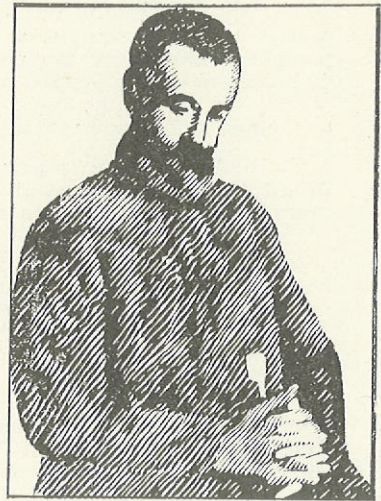
Α Π Α Ν Τ Α

Ἔκδοσις «ΔΟΜΟΣ»

Στὴν ἐποχὴ τῆς ἰδιοτελείας καὶ τῆς ἐμπορευματοποίησης, ἀκόμα καὶ πνευματικῶν προϊόντων τοῦ ἀνθρώπου, κάθε τι που ἀναφέρεται στὸν Ἀλέξανδρο Παπαδιαμάντη, πρέπει νὰ θεωρητῆ ἐθνικὸ. Καὶ εἶναι. Γιὰ τὴν ἀπὸ τὴ μορφή καὶ τὸ ἔργο τοῦ Παπαδιαμάντη, περνάει ὀλόκληρη ἡ Ἱστορία τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ τῆς Ρωμιοσύνης. Ἡ ζωὴ του, ἡ παρουσία του στὰ γράμματα, ὁ λόγος καὶ οἱ ἐμπνεύσεις του, τὸ πάθος του γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία καὶ τὸ βαθύτερο ἰδεολογικὸ περιεχόμενον τῶν θεμάτων τοῦ Παπαδιαμάντη, ἀπηχοῦν καὶ ἐκφράζουν καίρια τὴν ἀταλάντευτη οὐσία τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς. Ἀποτελοῦν δεῖχτες πορείας, γιὰ τὴν αὐτοσυνειδησία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ καὶ τὴν ἀποκατάστασι τῆς παραγμένης ψυχῆς, που μμεῖται καὶ ἐξουθενώνεται σὲ λασπωμένους ἀτραπούς, δίχως ἐσωτερικότητα καὶ πνευματικὴ ἐνδραση.

«Ὁ μεγαλύτερος καὶ ὁ πιὸ Ἕλληνας ἀπὸ τοὺς πεζογράφους μας θὰ διαβάζεται πάντα καὶ πάντα θὰ εἶναι νέος καὶ ἀναπάντεχος», ὑποστήριζε ὁ Κώστας Βάρναλης. Καὶ ἦταν ἐθνικὴ ἐπιταγή, νὰ πραγματοποιηθεῖ ἐπιτέλους μιὰ συνολικὴ, κριτικὴ παρουσίαση τοῦ ἔργου τοῦ Παπαδιαμάντη. Πράγμα που ἀποτόλμησαν μὲ εὐθύνη καὶ προοπτικὴ οἱ ἐκδόσεις «ΔΟΜΟΣ».

Ὁ κόσμος χαιρέτισε τὴν τιτιὰ αὐτὴ προσπάθεια που ἔφτασε κιόλας τοὺς τρεῖς μεγάλους τόμους μὲ ἐξαιρετικὴ ἐπιμέλεια καὶ ἐμφάνιση.

Ἐνῶ ἡ Ἀκαδημία θράβευσε πανηγυρικὰ τὸ 1984, τὸν Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλο, τὸν δημιουργὸ τοῦ ἔργου, που εἶναι ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀφοσιωμένους, συστηματικούς καὶ ἀξιους μελετητῆς τοῦ Παπαδιαμάντη, που ἔχουμε σήμερα.

Ἐχοντας τὸ τρίτομο ἔργο τοῦ Παπαδιαμάντη στὴ βιβλιοθήκη του, κάθε Ἕλληνας, ἔχει στὴ διάθεσή του Ὀρθοδοξία καὶ Ἑλληνισμὸ στὶς πιὸ αὐθεντικὲς καὶ ὑπαρξιακὲς παραμέτρους τους. Διαθέτει, σὲ κάθε στιγμή, τὴν πιὸ γνήσια καὶ ὀλοκάθαρη πηγὴ νεροῦ, ὄχι μόνο γιὰ νὰ ξεδιψάσει τὴν ψυχικὴ καὶ πνευματικὴ του δίψα, μὰ κι αὐτὴ ἀκόμα τὴ σωματικὴ.
Φς

**ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΘΕΣΕΩΝ
ΛΑΪΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ**

Με την υπ' αρ. Φ. 031)259) Α1)31 απόφαση του ύπουργού Έθν. Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Άπ. Κακλαμάνη, που δημοσιεύθηκε στην Έφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ 128) 1985 τ. Β'), κατανεμήθηκαν στην Αρχιεπισκοπή Αθηνών και τις Ί. Μητροπόλεις οι 160 θέσεις λαϊκών υπαλλήλων, κοινωνικών λειτουργών και κλητήρων - οδηγών αυτοκινήτων.

Όπως είναι γνωστό, με τη διάταξη του άρθρου 20 παρ. 1 του Νόμου 1476)84, από τις ύφιστάμενες θέσεις διακόνων που έχουν συσταθεί με το Ν.Δ. 1398)73, μετατράπηκαν οι 160 σε θέσεις λαϊκών υπαλλήλων που θα καταλάβουν αυτοί που ύπηρετούν ήδη στην Ί. Αρχιεπισκοπή Αθηνών και τις Ί. Μητροπόλεις της Έκκλησίας της Ελλάδος. Το προσωπικό αυτό θα μισθοδοτητά από το Δημόσιο, ενώ όλα τα άλλα θέματα του ρυθμίζονται από την ισχύουσα εκκλησιαστική νομοθεσία.

Οι 160 θέσεις κατανεμήθηκαν με την ανωτέρω ύπουργική απόφαση, έπειτα από πρόταση της Ί. Συνόδου, ως έξης:

- α) Τριάντα τέσσερις (34) στην Ί. Αρχιεπισκοπή Αθηνών, β) έπτά (7) στην Ί. Μητρόπολη Δημητριάδος, γ) από τρεις (3) στις Ί. Μητροπόλεις: Άττικής, Θεσσαλιώτιδος, Λαρίσης, Μεσσηνίας, Μυτιλήνης, Πειραιώς, Πολυανής και Κιλκισίου, Τριφυλίας και Όλυμπίας, δ) από δύο (2) στις Ί. Μητροπόλεις: Αιτωλοακαρνανίας, Αλεξανδρουπόλεως, Άρτης, Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως, Γυθείου και Οιτύλου, Διδυμοτείχου, Δρυϊνουπόλεως, Ηλείας, Θεσσαλονίκης, Θηβών και Λεβαδειάς, Ίωαννίνων, Καλαβρύτων, Κερκύρας, Κορίνθου, Μαντινείας, Μαρωνείας, Μονεμβασίας και Σπάρτης, Νέας Ίωνίας και Φιλαδελφείας, Νικαίας, Πατρών, Σεργίων και Κοζάνης, Σύρου, Ύδρας, Φθιώτιδος, Φιλίππων, Φλωρίνης και Χαλκίδος και ε) από μία (1) στις Ί. Μητροπόλεις Άργολίδος, Βερροίας και Ναούσης, Γρεβενών, Δράμας, Έδεσσας, Έλασσώνος, Έλευ-

Τού κ. Εύαγγέλου Π. Λέκκου

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΗ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

Ό αρχιμ. κ. Γερβάσιος Ραπτόπουλος, έεροκήρυξ στην Ί. Μητρόπολη Κασσανδρείας, με εύλογία του Σεβ. Μητροπολίτου του κ. Συνεσίου, με έγκύκλιο έπιστολή που άπηύθυνε στους διευθυντές των σωφρονιστικών φυλακών της Χώρας, ζητεί να του γνωρίσουν δνόματα φυλακισμένων που κρατούνται για δικαστικά έξοδα και μικροχρέη, προκειμένου να τους άποστείλη τό ανάλογο χρηματικό ποσό, για την άποφυλάκισή τους.

Μαζί με την έπιστολή, στους διευθυντές άπεστάλη και ανάλογος άριθμός τυπωμένου άρθρου με θέμα «ό κρατούμενος Ίησοδς», για να διανεμηθεί στους φυλακισμένους.

Σημειώνεται ότι ή αξίεπαινη αυτή προσπάθεια γίνεται έδω και μερικά χρόνια, στη διάρκεια των οποίων έχουν άποφυλακισθεί έκατοντάδες κρατούμενοι. Μετέχουν πολλοί χριστιανοί, φίλοι και άναγνώστες του περιοδικού «Χριστιανικοί παλμοί» με τις έθελοντικές προσφορές τους.

ΝΕΟΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ ΤΟΥ TAKE

—Μπαλωμένος Κων., έιέρυς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 32.347, οίκογ. επίδ. 1.816, έφάπαξ 562.343.

—Παπαθωμάς Άθ., έιέρυς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 32.347, οίκογ. επίδ. 1.816, έφάπαξ 598.740.

—Καρανικόλας Άνάργ., έιέρυς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 32.347, οίκογ. επίδ. 1.816, έφάπαξ 585.828.

—Κατωπόδης Άνδρ., έιέρυς, Δ)7, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 30.438, οίκογ. επίδ. 1.816, έφάπαξ 578.300.

—Βαρβαρηγος Γρ., έιέρυς, Δ)7, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 30.438, έφάπαξ 546.575.

Στις παραπάνω συντάξεις χορηγήθηκε αύξηση 5ο)ο από 1.9.84.

θερουπόλεως, Ζακύνθου, Ζιχνών, Θήρας, Ίερισσοδ, Καισαριανής, Καρπενησίου, Καρυστίας, Κασσανδρείας, Καστορίας, Κεφαλληνίας, Κίτρους, Κυθήρων, Λαγκαδά, Λευκάδος, Λήμνου, Μεγάρων, Μεσογαίας, Μηθύμνης, Ναυπάκτου, Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως, Νέας Κρήνης, Νέας Σμύρνης, Νικοπόλεως και Πρεβέξης, Ξάνθης, Παραμυθίας, Παροναξίας, Περιστερίου, Σάμου, Σεργών, Σιδηροκάστρου, Σισανίου και Σιατίστης, Τρίκης, Φωκίδος και Χίου.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΧΡΟΝΟΥ ΎΠΗΡΕΣΙΑΣ ΣΤΟΝ ΟΣΕ ΚΑΙ ΑΓΡΟΦΥΛΑΚΗ

Με την υπ' αρ. Φ. 61)630)30. 11.84 έγκύκλιο του ύπουργείου Κοινωνικών Άσφαλίσεως, που κοινοποιήθηκε από τό TAKE (άρ. πρ. 31209)20.3.85 έγκ. 8) στις Ί. Μητροπόλεις της Έπικρατείας, γνωστοποιείται στους ένδιαφερομένους ότι οι άσφαλισμένοι των οργανισμών κυρίας άσφαλίσεως (και του TAKE έπομένως) δικαιούνται να άναγνωρίσουν τον χρόνο ύπηρεσίας τους στους Σιδηροδρόμους και στην Άγροφυλακή, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 4, 5 και 6 του Νόμου 1405)83.

ΟΙ ΜΑΘΗΤΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΣΤΗΝ Ί. ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΗΛΕΙΑΣ

Με άπόφαση του Σεβ. Μητροπολίτου Ηλείας κ. Γερμανού συγκροτήθηκε «είδική ομάδα Έφημερίων» για την ύποδειγματική τέλεση των μαθητικών θ. Λειτουργιών, ένδ όρίσθηκαν και ειδικοί όμιλητές.

Συντονιστής της προσπάθειας —που άποβλέπει στην άρτιώτερη τέλεση της θ. Μυσταγωγίας για την πνευματική ώφέλεια της μαθητώσης νεολαίας— είναι ό Γενικός Άρχιερατικός Έπίτροπος, πρωτοπρ. κ. Ήλιος Παπαγγελής.

Με άλλη άπόφαση του Σεβ. κ. Γερμανού έπετράπη να όμολούν στους έιέρους ναούς οι θεολόγοι καθηγητές της περιφέρειάς του.